Урысейм хагъэхьэж

Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир дыгъуасэ иригъэк Іуэк Іащ Урысей Федерацэм щІыналъэщІэхэр къызэрыхагъэхьэжым теухуа гуфіэгъуэ зэіущіэ. Абы хэтащ УФ-м Федерацэмкіэ и Советым, Къэрал Думэм, Правительствэм, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм, Къэрал Советым щыщхэр, хэгъэгу Іэтащхьэхэр, сенаторхэр, политикэ, жылагъуэ, дин лэжьак уэхэр.

ПУТИН Владимир и пэублэ псалъэм къыхигъэщащ Донецк, Луганск цІыхубэ республикэхэм, Херсон, Запорожье областхэм референдумхэр зэрыщекІуэкІар, абы щІыналъэхэм ис цІыхубэр зэдэарэзыуэ Урысей Федерацэм къыгухьэну хуейуэ Іэ зэрыщаютар, а унафэр УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым къазэрыдищтэнум шэч къызэрытримыхьэр. «Сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, ар ціыху мелуанхэм я жэрдэмщ. Ар ООН-м и унафэхэм изагъэ хуитыныгъэщ. Лъабжьэ хуэхъури ди адэшхуэхэм я зэкъуэтыныгъэу тхыдэм къыхэщыжырщ», - жиlащ Пу-

Урысейм и Іыхьэу зызылъытэж цІыху мелуан бжыгъэхэм я тегушхуэныгъэм нэхърэ нэхъ лъэщ зыри щыІэкъым. Киев унафэ щызыІэщІэлъхэм референдумым къекlуаліэхэр ягъэшынэрт школ егъэджакІуэхэр яукІыну, цІыхубэр хэкум ирахуну жаlэу. Нобэ абыхэми я щхьэ къытетыжу Къухьэпіэм щыІэхэми сызэхахыу жысІэну сыхуейщ: мы щІыналъэхэм исхэр иджы щыщІэдзауэ Уры-сейм и цІыхущ. Къэгъазэ имыІэу.

Киев и унафэщіхэр къыхузоджэ мафіэр ягъэувыізу къыдэпсэлъэну. Ауэ Донецк, Луганск цыху-бэ республикэхэмрэ Запорожье, Херсон областхэмрэ я цІыхухэм къыхаха хуитыныгъэм дытепсэлъыхьынукъым. Урысейр абыхэм зэи епцІыжынукъым, - жиlащ къэрал унафэщlым.

Президентым къигъэуващ щІыналъиплІыр Урысейм къызэрыхыхьэжым киев унафэщіхэм пщіэ хуащІын хуейуэ. Арыншауэ мамырыгъэм зэрыхуэмыкіуэнури жиіащ. Ди ціыхухэм я шынагъуэнша-гъэр япэ зэрыригъэщыр, къэралым и хэгъэгущіэ-

хэм щыпсэухэм сыт и лъэныкъуэк и зэрадэ эпыкъунур игъэбелджылащ. Дяпэкіэ Урысейм и щіыналъиплым гъащіэщіэр щызэтраублэжынущ, еджапіэхэр, сымаджэщхэр, театрхэр, іуэхущіапіэхэр, псэупіэхэр, заводхэр щызэтрагъэувэжынущ, щІэхэр щаухуэнущ.

Путин Владимир щхьэхуэу захуигъэзащ дзэ Іуэху екІуэкІхэм хэтхэмрэ хэхауэ дээ къулыкъур ягъэзэщІэну ираджэжхэмрэ, зауэлІхэр къызыхэкІа унагъуэхэм. «СССР-р лъэлъэжа нэужь, КъухьэпІэм къытхуигъэув псори едгъэхын хуейуэ къилъытэ хъуащ. Уеблэмэ, Урысейр зыхэта бэлыхьым иужькіэ, езырезыру къутэжын я гугъащ. Абыхэм псэхугъуэ къаритыркъым Урысейм хуэдэ къэрал лъэрызехьэ дунейм зэрытетым, абы и цІыхухэр зыгуэрым и унафэ щІэту псэуну зэрыхуэмейм. Хэти къащэху, хэти ягъэшынэ, адрейхэм зауэ иращІылІэ. Ахэр Урысейми къыхуейкъым. Урысейм хуейр дэращ», - жиlащ

Президентым къыхигъэщащ США-м и тхыдэм уриплъэжмэ, нобэ зиужь ит Іуэху фІейхэм хуэдэ куэд къазэрылъыкъуэкІыр. Ядернэ Іэщэ тІэунейрэ къэзыгъэсэбэпауэ дунейм тетыр а зы къэралырщ. Аращ ЕтІуанэ Дунейпсо зауэм щыгъуэ инджылызхэм ягуэту нэмыцэ къалэхэр щІым щыщ зыщІыжар. Кореем, Вьетнамым, Японием я тхыдэхэм лъэужь шынагъуэхэр къыхинащ а къэралым. ИтІани нобэ ахэр «ныбжьэгъуу» зыкъуигъэувэну иужь итщ.

Къэрал УнафэщІыр къэпсэлъа нэужь, УФ-м и Президент Путин Владимир, Донецк ЦІыхубэ Республикэм и Іэтащхьэ Пушилин Денис, Луганск ЦІыхубэ Республикэм и Іэтащхьэ Пасечник Леонид, Запорожье областым и унафэщ Балицкий Евгений, Херсон областым и Ізтащхьэ Сальдэ Владимир сымэ Іэ щіадзащ Донецк Ціыхубэ Республикэр, Луганск ЦІыхубэ Республикэр, Запорожье, Херсон областхэр Урысей Федерацэм къызэрыгухьэжым теухуа дэфтэрхэм. Кремль Уардэунэ унэ иным къыщеуащ Урысейм и Гимныр.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Захуагъэр зэтеувэжащ

Дыгъуасэ Кремлым щекіуэкіа зэіущіэшхуэр къутахэр щіыжынырщ, егъэджэныгъэмрэ узынша-къызэрыщыхъуам теухуауэ КъБР-м и Іэтащхьэ гъэр хъумэнымрэ я иджырей системэ къызэгъэ-Кіуэкіуэ Казбек жиіащ:

«Донецк, Луганск цІыхубэ республикэхэм, Запорожье, Херсон областхэм исхэр иужьрей илъэсийм зыщІэхъуэпсар къехъулІащ. Ахэр я унэ, Урысейм, къекіуэліэжащ.

Тхыдэм и пэжыр, захуагъэр зэтеувэжащ. Блэкla ліэщіыгъуэм и 20-нэ гъэхэм Донбассыр Урысейм и гупсэу къалъытэу щытащ.

А щІыналъэхэм щыпсэухэм, ди къэралым и цІыху псоми сигукІи си псэкІи сохъуэхъу ипэжыпІэкІэ тхыдэ мыхьэнэ зиlэ lyэхумкlэ. Иджы нэхъыщхьэр - Урысей Федерацэм а и субъ-

ектыщІэхэм я шынагъуэншагър къызэгъэпэщынырщ, мамыр гъащІэр зэтегъэувэжынымкІэ ядэ-Іэпыкъунырщ, предприятэхэр, сымаджэщхэр, школхэр, псэупіэхэр, гъуэгухэр, ВСУ-м псэуныгъэм пыщіа нэгъуэщі іуэхущіапізу гущіэгъуншэу зэтри-

пэщынырщ, производствэмрэ хозяйствэмрэ я комплексхэр Іэмал зэриІэкІэ нэхъ псынщІэу къэралым и политикэ, экономикэ, правовой ІэнатІэхэм хэгъэзэгъэнырщ.

Донецк, Луганск цІыхубэ республикэхэр, Запорожье, Херсон областхэр Урысей Федерацэм къызэрыхыхьэм теухуа зэгурыІуэныгъэхэм Іэ щыщадзым ди Президент Путин Владимир Владимир и къуэм жиlащ Урысей къэралым, Урысейм и республикэ, край, область псоми абы папщІэ яхузэфІэкІ псори зэралэжьынур и фІэщ зэрыхъур. Дэ, къэралым и субъектхэм я унафэщІхэр, хэкум и Іэтащхьэм жиlа а псалъэхэр ди гъуазэу дылэжьэ-

Псори дызэкъуэувэрэ дызэдэлажьэмэ, субъектыщІэхэм, зэрыщыту Урысейм я къэкІуэнур къызэгъэпэщынымкІэ зэманым къигъэува къалэнхэм дызэрыпэлъэщынур быдэу си фІэщ мэхъу».

ЩІэныгъэм и хъуаскІэр

Хабзэ хъуауэ, ди къэра-лым гъэ къэс щокіуэкі «Илъэсым и егъэджакіуэ» къэралпсо зэпеуэр. А Іуэхугъуэр къызыхуэтыншэ́у къызэрагъэпэш, УФ-м и Президентым, УФ-м ЕгъэджэныгъэмкІэ и министерствэм, ЕгъэджакІуэхэм я къэралпсо профсоюз зэгухьэныгъэм, «Учительская газета»-м и редакцэм я нэіэм щіэту. Іуэхугъуэм и фІыгъэкІэ егъэджакІуэм и пщІэр жылагъуэм нэхъри къыщыІэта мэхъу, школым и лэжьакіуэ нэхъыфіхэм ябгъэдэлъ зэфіэкіхэм щыгъуазэ куэд хуохъу, егъэджакіуэхэр зэдогуашэ я іуэху зехьэкіэ пэрытхэмкіэ.

ДИ щІыналъэм щылажьэ

курыт школхэм я егъэджакіуэхэри ехъуліэныгъэ яіэу хэтщ а къэралпсо зэпеуэм. Апхуэдэу тхьэмахуэ блэкlам Тюмень къалэм щекІуэкІа зэпеуэ иным ехъулІэныгъэ иІэу зыкъыщагъэлъэгъуащ Налшык дэт лицей №2-м физикэмрэ астрономиемрэ щезыгъэдж, физико-математикэ щІэныгъэхэм я кандидат **Къэшэж Аслъэн**. ЗдэкІуа къалэм дэт гимназие №16-м щеджэ ныбжьыщіэхэм я деж адыгэ щіалэм щригъэкіуэкіа урок зэіухам кІэлъыплъащ зэпеуэм къыхузэрагъэпэща къэпщытакіуэ гупышхуэр. Ди гуапэ зэрыхъущи, дерсхэр зыта егъэджакІуэ 88-м ящыщу нэхъыфly къалъыта 15-м яхэхуащ Аслъэн, зэпеуэм и лауреати хъуащ. Тюмень къалэм и курыт школхэм ящыщ зым дерс зэlуха щита нэужь, Къэшэжыр ехъулІэныгъэ иІэу хэтащ пресс-конференцэрэ мастер-класс жыпхъэхэм иту къызэрагъэпэща зэхьэзэхуэми.

Къинэмыщlayэ, ар щыжыджэрщ УФ-м Егъэджэныгъэмкlэ и министерствэм, «Россие» каналым, VK социальнэ сетым зэгъусэу къыхалъхьа «Классная тема» проектым. Къэралым и егъэджакіуэ нэхъыфіхэм ящыщу минхэр зыхэт а проект-зэпеуэми къыхэжанык ащ Къэшэжыр: ар халъытащ телепроектым и финал ныкъуэм нэса егъэджакІуэ нэхъыфІ 34-м. Иджы Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм икІа егъэджакІуэр зи ліыкІуэр ди щІыналъэм и закъуэкъым, атІэ абы и щІыбагъ къыдэтщ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щылажьэ егъэджакІуэ псори.

А проектым утепсэлъыхьмэ, Къэшэжым абы текІуэныгъэ къыщихьыным къэнэжыр зы лъэбакъуэ закъуэщ. Абы Іэмал иІэщ Интернетым щекіуэкі ізіэтым хэту финалым кіуэну егъэджакіуэ нэхъыфІиблым яхэхуэну. Апхуэдэу хъумэ, Аслъэн езым и уней нэтын щигъэхьэзырыфынущ «Россия» федеральнэ каналым.

Къыхэдгъэщынщи, «Классная тема» проектыр гъэлэжьэнымкІэ жэрдэмыр къыхэзылъхьар УФ-м и Президент Путин Владимирщ. Къэкіуэну 2023 гъэр Егъэджакіуэмрэ унэтіакіуэхэмрэ я ильэсу зэраубзыхуам ипкъ иткІэ, а проектри абы телэжьэнущ. Мурад нэхъыщхьэр - егъэджакіуэ Іэщіагъэм пэрытхэм я пщіэр жылагъуэм нэхъри къыщыІэтынырщ.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек и телеграмм каналым щехъуэхъуащ Къэшэж Аслъэн, «Илъэсым и егъэджакіуэ нэхъыфі -2022» къэралпсо зэпеуэм и лауреат зэрыхъуам папщІэ. Республикэм и пашэр щыгуфіыкіащ ди щіынальэм щыщ егьэджакІуэхэр илъэс етіуанэ хъуауэ къэралым и Іэщіагъэлі нэхъыфіхэм зэрахэхуэр. Фигу къэдгъэкІыжынщи, нэгъабэрей «Илъэсым и егъэджакіуэ нэхъыфі» зэпеуэм и лауреат хъуахэм яхэтащ КъБР-м хыхьэ Май къалэм дэт курыт школ №2-м инджылызыбзэр щезыгъэдж Къущхьэ Каринэ.

«Си фІэщ мэхъу Къэшэж Аслъэн ди республикэм и щІыхьыр къэралпсо утыкушхуэм лъагэу зэрыщиІэтынур», - къыхигъэщащ КІуэкІуэ Казбек. - ЕгъэджакІуэм и лэжьыгъэр гугъущ, пщІэ зиІэщ, апхуэдэуи творческэ унэтІыныгъэ зиІэщ. Ди лъахэгъу щІалэм бгъэдэлъ зэфіэкі лъагэхэм хуэфэщэн пщіэрэ гулъытэрэ игъуэтыну сыщогугъ. «Илъэсым и егъэджакІуэ нэхъыфІ - 2022» зэпеуэм и телепроект ціэрыіуэми текіуэныгъэ къыщихьыну дохъуэхъу абы. И мурад псори къехъулІэну ди гуапэщ Къэшэж Аслъэн»

Мы махуэхэм екіуэкі зэпеуэхэм нэхъыфіу къыщалъытэ егъэджакІуитхур жэпуэгъуэм и 3-м ягъэкІуэнущ Москва къалэм къыщызэрагъэпэщыну иужьрей дыдэ Іыхьэу «Педагогикэ совет» фІэщыгъэр зратам. Къэралым и егъэджакІуэ нэхъыфІхэр яхуэзэнущ УФ-м егъэджэныгъэмкІэ и министр Кравцов Сергей. Ахэр тепсэлъыхьынущ иджырей егъэджэныгъэ ІэнатІэм адэкІи зэрызегъэужьыпхъэ мардэхэм, абыкіэ яіэ еплъыкіэхэри утыку ирахьэ-

Жэпуэгъуэм и 5-м хэlущlыlу хъунущ «Илъэсым и егъэджакlуэ -2022» къэралпсо зэпеуэм щытекlуэу «Абджыджэ жьэдзыуэ ин» («Большой хрустальный пеликан») саугъэт нэхъыщхьэр зратынур. Москва дэт Къэрал Кремль уардэунэм иужькіэ щагъэлъэпІэнущ егъэджакІуэ нэхъыфІу къалъытахэр.

ЩІэныгъэм и хъуаскІэу сабий псоми къыдалъхур мыужьыхыным гурэ псэкіэ еліаліэ егъэджакіуэ Іэкіуэлъакіуэ Къэшэж Аслъэн дохъуэхъу зыІэригъэхьа ехъулІэныгъэщІэр иужьрей мыхъуну, зи ціэр куэдрэ фіыкіэ дяпэкій ираіуэну.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

КъБР-м и Іэтащхьэр фокіадэм и 29-м видео іэмалкіэ хэтащ УФ-м и Правительствэм ЩІыналъэ зыужьыныгъэмкіэ и комиссэм и зэlущіэм. Зэхуэсыр иригъэкІуэкІащ УФ-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хуснуллин Марат. Зи гугъу ящІынухэм теухуауэ къэпсэлъащ ухуэныгъэмрэ псэупіэ-коммунальнэ хозяйствэмкІэ министр Файзуллин Ирек.

ЗЭІУЩІЭМ кърихьэлІахэр тепсэльыхьащ льэпкъ проектхэр, федеральнэ, щІыналъэ программэхэр гъэзэщ а зэрыхъум, бюджетым къыхэкІ кредитхэмкІэ ягъэзащІэ инфраструктурэм епха лэжьыгъэхэр зэрызэфІахым. Къэбэрдей-Балъкъэрым илъэсыр имык! щІыкІэ Налшык дэт унэ зэтетхэм псы зэрыщІыхьэ-зэрыщІэкІ бжьамийхэр щ ашэн щаухыну я мурадщ. «Псы къабзэ» щІыналъэ программэм ипкъ иткіэ, ухуэныгъэ щІыпіэ-щіыпіэкіэ лэжьыгъэхэр щокіуэкі, псыр ІуэхушІапІэ 13 зезыгъакІуэ зэрагъэпэщыж. Солдатскэ, Пролетарскэ къуажэхэм псы къыщІэшыпІэхэр щаухуэн яухакІэщ. Азау псыхъуэмрэ Эльбрус жылагъуэмрэ я зэхуакум щызэпрыша псы ижыпІэм елэжьын щ адзащ. Налшык и псы гъэкъэбзапІэхэм и лэжьыгъэр зэрызэтраухуэжыным теухуа проектхэм йолэжь.

ЦІыхухэр ущыпсэу мыхъужыну унэм къыщІэгъэІэпхъукІын Іуэхум епха программэм ипкъ иткіэ метр зэбгъузэнатізу мин

ЩІынальэр ефІэкІуэн папщІэ

щІэсхэр ягъэІэпхъуащ. ЦІыху 1020-рэ унэщІэм щэтІысхьэжахэщ. А лъэныкъуэмкІэ лэжьыгъэхэр иджыри йокІуэкІ.

Республикэм зыщеубгъу ухуэныгъэ лэжьыгъэхэми. Щіышылэм щегъэжьауэ шыщхьэуlу пщіондэ псэупіэщізу метр зэбгъузэнатІэ мин 304,5-рэ зэрагъэпэщащ. Ар илъэс блэкІам дызэрыта щытыкІэм елъытауэ, проценти 135-кІэ нэхъыбэщ. КъинэмыщІауэ, фэтэр 1821-рэ

17 зыубыд, унэ зэтет 62-м хъууэ, унэ зэтет 52-рэ яухуащ, псори зэхэту ар псэупІэ метр зэбгъузэнатІэ мини 104-рэ мэхъу. Илъэсыр имыух щІыкІэ, унэ зэтетхэм къедза пщіантізу 55-рэ, цІыхубэ зэхуэсыпІэу 15, унэ зэтету 85-рэ зэlузэпэщ ящІыжынущ.

> Социальнэ мыхьэнэ зиІэхэу, сабий ІыгъыпІэхэр, школхэр, щэнхабзэм и унэхэр, спорткомплексхэмрэ спортым епха ухуэныгъэхэмрэ зэрагъэпэщыжын Іуэхури йокІуэкІ.

Къэбрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал дамыгъэхэр тыным и ІуэхукІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Узыншагъэр хъумэнымкІэ ІэнатІэм зегъэужьыным, коронавирус уз зэрыц алэр къэмыгъэхъунымрэ абы земыгъэубгъунымкІэ лэжьыгъэхэр къызэгъэпэщыным къаруушхуэ зэрырахьэліам икіи илъэс куэд лъандэрэ хьэлэлу зэрылажьэм папша

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЩІыхь тхылъыр

Какваевэ Луизэ Ефэнды и пхъум - Щэхуакіуэхэм я хуитыныгъэхэм къыщхьэщыжынымрэ цІыхум и зэІузэпэщ псэукіэр къызэгъэпэщынымкіэ федеральнэ къулыкъущіапІэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм санитар кІэлъыплъыныгъэмкІэ и къудамэм и унафэщІым

Нэгъуей Фатіимэт Сулътіан и пхъум - «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм гигиенэмрэ эпидемиологиемкіэ щыіэ центр» узыншагъэр хъумэнымкІэ федеральнэ бюджет Іуэхущіапіэ гигиенэмкіэ и дохутырым

Хьэшхъуэжь Заремэ Николай и пхъум - Щэхуакіуэхэм я хуитыныгъэхэм къащхьэщыжынымрэ цІыхум и зэГузэпэщ псэукіэр къызэгъэпэщынымкіэ федеральнэ къулыкъущіапІэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и Іэщіагъэлі-эксперт пажэм,

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм узыншагъэр хъумэнымкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» ціэ лъапіэр яфіэщын

Бэч Мадинэ Нурбий и пхъум - ЩэхуакІуэхэм я хуитыны-гъэхэм къащхьэщыжынымрэ цІыхум и зэІузэпэщ псэукІэр къызэгъэпэщынымкіэ федеральнэ къулыкъущіапіэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и щІыналъэ къудамэу Бахъсэн къалэм, Бахъсэн, Дзэлыкъуэ районхэм щылажьэм и унафэщІым

Гаиповэ Татьянэ Василий и пхъум - «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм гигиенэмрэ эпидемиологиемкіэ щыІэ центр» узыншагъэр хъумэнымкіэ федеральнэ бюджет Іуэхущіапіэм и бактериологие лабораторэм и унафэщіым.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и КІУЭКІУЭ Казбек Іэташхьэ

Налшык къалэ 2022 гъэм фокІадэм и 28-м

Зэхэгъэж хэмыту

щІэрыщІэу и къулыкъум трагъэўвэжа, Къэбэрдей-Балъкъэрым и арбитраж судым и унафэщ І Мельников Игорь.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым унафэ щызезы-гъакіуэ Іуэхущіапіэхэмрэ арбитраж судхэмрэ зэрызэдэлэжьэну щІыкІэм тепсэлъыхьащ зэхуэ-

«ЩІыналъэм фэ къытеуэри, абы я ахъшэ щызыгъэлэжьэну зи мурадхэм дзыхьу къытхуащІынум и инагъри, хьэрычэтыщІэхэр республикэм я гур утІыпщауэ щылэжьэнри,

Кіуэкіуэ Казбек лэжьыгъэ іуэхукіэ іущіащ ціыхухэм я псэукіэр тыншынри куэдкіэ елъытащ Іэрыщізу и къулыкъум трагъзувэжа, абы хеящіэ іуэхухэр зэрыщызэфіахым, дэтхэнэ зэдауэми судыр зэхэгъэж хэмыту, пэжым и телъхьэу зэрыбгъэдыхьэф щІыкІэм», - жиІащ Кіуэкіуэ Казбек.

«Шэч къытесхьэркъым Мельников Игорь и зэфlэкlымрэ Іуэхум зэрыхищlыкlымрэ я фlыгъэкіэ, щіыналъэм арбитраж хейщіапіэхэм я лэжьыгъэр зэрыщеф!эк!уэнум, ц!ыхубэр зыхуеймрэ зыхуитымрэ лъэГэсын, ГуэхущГапГэхэм я экономикэм щыщІэныгъэншэу зиужьын папщіэ», - иритхащ Республикэм и Унафэщіым и телеграм каналым зэlущlэм иужькlэ.

● КъБР-м и Парламентым

КъБР-м и Парламентым и бжьыхьэ лэжьэгъуэм зэрыщіадзэ зэіущіэр фокіадэм и 29-м ирагъэкіуэкіащ. Зэрыхабзэу, ар депутатхэм къызэlуахащ Урысей Федерацэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэмрэ я къэрал гимнхэмкіэ.

ЗЭІУШІЭМ шыхахаш зэзыгъэкІуж хеящІэхэм я къулыкъур зыхуагъэфащэхэр. Апхуэдэу Налшык суд ІуэхущІапІэ №14-м ягъэуващ Апажэ Тамарэ, Бахъсэн районым и суд ІуэхущІапІэ №4-м - Ащхъуэт Мадинэ, Шэджэм районым и суд ІуэхущІапІэ №3-м - КІагуэ Джульеттэ, охладнэ районым и суд щІапіэ №1-м - Носовэ Светланэ, Аруан районым и суд ІуэхущІапІэ №3-м - Лъэпщокъуэ Хъусен. КъБР-м и Парламентым и депутат Абрэдж Іэдиб езым и лъэјукјэ и къалэнхэр щхьэщахащ.

Депутатхэм зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьащ хэхыныгъэхэмрэ референдумхэмрэ ятеухуа республикэ закон шхьэхүэхэм. «КъБР-м и муниципальнэ ІэнатІэхэм ехьэлІауэ» законым и етІуанэ гуэдзэным, «КъБР-м шынагъуэншагъэр мафІэс къышызэгъэпэшыным и ІуэхукІэ» КъБР-м и Законым и 3-нэ Іыхьэм, «КъБР-м ис хьэрычэтыщІэхэм я хуитыныгъэхэр хъумэнымкІэ уполномоченнэм теухуауэ» КъБР-м и Законым.

Депутатхэм къащтащ «КъБР-м и ЩІы кодексым зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ»

Депутатхэр къызэхуосыж

КъБР-м и законым и проектыр. Абы къыщагъэлъэгъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым мэкъумэшым хухаха и щІыпІэхэм унэхэр иращІыхьыну хуитыныгъэ зэра-

«Щіыщіагъ фіыгъуэхэм ятеухуауэ» КъБР-м и Законым и коным и Іыхьэ 14-м», «Егъэ-Іыхьэ 41-м КъБР-м и Прави- джэныгъэм ехьэл ауэ» КъБР-м тельствэм щигъэбелджылащ и

жыг хадэ зезыхьэ, мыкоммерцэ зэгухьэныгъэхэм щІыщІагъ фІыгъуэхэмрэ псыхэмрэ къагъэсэбэпыну зэрыхуит щІыкІэр.

ЗэІущІэм арэзы щытехъуащ КъБР-м и автомобиль гъуэгухэм ятеухуауэ» КъБР-м и за-Законым и Іыхьэ 13-м», «КъБР-м и Архив ІэнатІэм ехьэлІауэ» КъБР-м и Законым и Іыхьэ 14-м» зэхъуэкІыныгъэхэр яхэлъхьэным и lyэхукlэ» республикэм и законопроектхэм.

Зэіущіэм щедэіуащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и бюджетыр 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм зэрагъэзэщ ам. КъБР-м финансхэмкІэ и министр Лисун Еленэ зэрыжи амкІэ, республикэм и хэхъуэр сом мелард 27,7-рэ хъуащ, налогхэмрэ нэгъуэщІ хэхъуэхэмрэ процент 52-кІэ ягъэзэщІащ (псори зэхэту сом меларди 7,1рэ мэхъу).

- Налог хэхъуэхэр сом мелуан 733-кІэ нэхъыбэ хъуащ 2021 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм щы ам нэхърэ. Къапштэмэ, налог лізужьыгъуз псомкіи хэ-Налогым хъуэхэр диІэщ. щымыщ хэхъуэхэр сом мелуани 167,1-кІэ нэхъыбэщ, зымыгъэзэж хэхъуэр сом мелард 20,7-рэ мэхъу, - жиlащ Лисун Еленэ. - Республикэ бюджетым къыщыгъэлъэгъуар процент 48-кІэ дгъэзэщІащ, нэгъуэщІу жыпІэмэ, сом мелард 27,5-рэ къэдгъэсэбэпащ. Іуэхугъуэ нэхъышхьэхэмрэ псэүкІэр егъэфІэкІуэнымрэ яхуэгъэзауэ щытащ сом мелард 21,4-р. 2022 гъэм бадзэуэгъуэм и 1-м ирихьэлІэу щІыналъэм телъ къэрал щІыхуэр сом меларди 7,4-м ноблагъэ.

тепсэпъыхьащ Депутатхэр медицинэ, псэупІэ-коммунальнэ ІэнатІэхэм хухах ахъшэр зыхуэдизым, сабий зеиншэхэр къызэгъэпэщыным vнэкІэ ехьэлІа Іуэхухэр зэрагъэзащІэм, нэгъўэщІхэми.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

КъБР-м и Правительствэм

Зи чэзу зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьэ

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Мусуков Алий Іуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм щыхэплъа зэlущіэ иригъэкlуэкlащ.

«КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР Республикэм Курортхэмрэ туризмымкІэ и министерствэм и хабзэхэм я 4-нэ Іыхьэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным» теухуауэ къэпсэлъащ КъБР-м курортхэмрэ туризмымкіэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащіэ Шаваев Ислъам. ЗэхъуэкІыныгъэхэр къишащ КъБР-м туризм Іуэхум теухуа и законым зэрызихъуэжам. Курортхэмрэ туризмымкіэ министерствэм экскурсоводхэмрэ тэрмэшхэмрэ якlэлъыплъыну гуп игъэбелджылыну, экскурсоводхэмрэ тэрмэшхэмрэ УФ-м и реестрым хригъэтхэну хуит хъуащ.

КъБР-м и цІыхухэр псэупіэрэ коммунальнэ Іуэхутхьэбзэкіэ къызэгъэпэщыным тещІыхьа къэрал программэм зэхъуэкІыныгъэхэр зэрыхалъхьэм къытеувыІащ КъБР-м ухуэныгъэмрэ псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэмкІэ и министр Бэрбэч Алим.

Ар теухуащ муниципальнэ, щІыналъэ программэхэр зэрагъэзэщіэну мылъкур 2022 гъэм тещіыхьауэ гъэбелджылыным. 2022 гъэм КъБР-м и Правительствэм цІыхухэр псыкІэ къызэрагъэпэщын папщІэ, республикэм и бюджетым къыхихри, щІыналъэхэм я мылъкум яхухилъхьащ сом 623 380-рэ. Іуэхум текіуэдэну мылъкум и процент 50 мынэхъ мащ э щ ыналъэхэм халъхьэжын хуейщ абы. Зэхэту а Іуэхум текІуэдэнущ сом мелуанрэ мин 246,760-рэ.

Къат куэду зэтет унэхэр зыхуей хуагъэзэн папщ а абыхэм щыпсэухэм 2023 - 2025 гъэхэм нэхъ мащ э дыдэу зэхалъхьэн хуей ахъшэр ягъэбелджылащ. Мазэм къриубыдэу 2023 гъэм зы метр зэбгъузэнатІэм хуэзэу ятын хуейщ соми 7-рэ кІэпІейкІэ 15-рэ, 2024 гъэм - соми 8-рэ кіэпіейкіэ 23-рэ, 2025 гъэм - соми 9-рэ кіэпіейкіи

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэм пщІэншэу медицинэ дэІэпыкъуныгъэ етынымкіэ 2022 гъэмрэ къыкіэлъыкіуэ 2023 - 2024 илъэсхэмрэ тещіыхьа къэрал программэм щізуэ халъхьэнухэм теухуауэ зэlущlэм къыщыпсэлъащ КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкіэ и министр **Къалэбатэ Рустам**. Зэхъуэкіыныгъэхэр ехьэліащ медицинэ Іуэхущіапіэ щхьэхуэхэм я фіэщыгъэціэр зэрахъуэжам, компьютер томографием, короновирусыр къызэрахутэ тестхэм цІыхухэр нэхъыбэу хуэныкъуэ зэрыхъуам, нэгъуэщІхэми.

КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ Мокаев Ачемиз щ эныгъэ гуэдзэн зэзыгъэгъуэтхэм я бжыгъэр республикэм щыхэгъэхъуэным и ІуэхукІэ къэпсэлъащ. Абы теухуа проектыр къыхилъхьащ КъБР-м и Правительствэм

Къэбэрдей-Балъкъэрым Республикэм щыІэ лэжьыгъэ Іэна-тІэхэм я коэффицентыр къызэрапщытэ Іэмалым зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьащ. Ахэр ягъэбелджылащ Урысей Федерацэм и налог кодексым тету. Правительствэм къыхилъхьа проектыр игъэнэІуащ КъБР-м лэжьыгъэмрэ цІыхухэм социальнэу къащхьэщыжынымкІэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Ацкъан Ратмир. Ар къытеувы ащ республикэм и ц ыхухэм ахъшэк э ядэІэпыкъуным теухуауэ Правительствэм игъэбелджыла проектхэми. Ахэр ехьэлгащ Украинэм щектуэкт тургуулуу фэбжь хэзыха зауэлІхэм зэрадэІэпыкъум.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

жылагъуэ

мехестынеІшыпев R зрагъэубгъу

Печатым и унэм, «Адыгэ псалъэ» газетым и хьэщІэщым, щекіуэкіащ Урысей гвардием и управленэу КъБР-м щыіэм и пресс-Іуэхущіапіэм и унафэщі полицэм и майор Кіэфо Залымрэ щіыналъэ СМИ-м и ліыкіуэхэмрэ я зэіущіэ. Ахэр тепсэлъыхьащ нэхъ зыубгъуауэ зэрызэдэлэжьэнум.

- СИ фІэщ мэхъу дяпэкІи дызэрызэдэлэжьэнур, ди зэпыщІэныгъэр нэхъри зэрефІэкІуэнур, - жиІащ КІэфо Залым.

ЛъэныкъуитІыр зэгурыІуащ Урысей гвардием и щІыналъэ управленэм и пщІэр нэхъри къэІэтыным, Урысей Федерацэм и лъэпкъ гвардием и дзэхэм къулыкъу щыщІэным тегъэгушхуэным, республикэм и щіалэгъуалэр хэкупсэу гъэсэным хузунэтіауэ ирагъэкІуэкІхэр цІыхубэм я деж нэхьэсыным теухуауэ зэдэлэжьэ-

НэхъыфІхэр ягъэлъапІэ

Краснодар крайм хыхьэ Анапэ къалэм дэт «Витязь» спорт комплексым фокlадэм и 4-м къыщыщіэдзауэ 20 пщіондэ щекіуэкіащ XIV щхьэзакъуэ зэзауэхэмкІэ Урысейпсо ныбжьыщІэ джэгухэр. Абы хэтащ ди къэралым и щыналъэ псомрэ Донецк, Луганск ціыхубэ рес-публикэхэмрэ щыщ спортсменхэр. Спорт лізужьыгъуэ 23-м саугъэт нэхъыщхьэхэм щыщІэбэнащ зи ныбжьыр илъэси 10 - 18-м ит спортсмен мини 5-м щ игъу.

УРЫСЕЙПСО ныбжыыщІэ джэгухэр ар УФ-м СпортымкІэ и министерствэм Зыуэ щыт спорт зэхьэзэхуэхэм я планым хэт илъэс къэс ирагъэкІуэкІ зэпеуэщ. Ар къызэрегъэпэщ Щхьэзакъуэ зэзауэхэмкІэ урысейпсо зэгухьэныгъэм.

Анапэ щекіуэкіа Джэгухэм къыпищащ сабийныбжыьщІэ зэхьэзэхуэхэм я хабзэм. Апхуэдэ зэхыхьэхэм къалэн зыбжанэ зэуэ зэдагъэзащ э цІыхубэ спортым зегъэужьынымрэ ныбжьыщІэ узыншэ къэгъэтэджынымрэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым СпортымкІэ и министерствэм и унэм щагъэлъэп ащ Урысей псо ныбжьыщІэ джэгухэм щытекІуахэмрэ къыщыхэжаныкІа спортсменхэмрэ, абыхэм я тренерхэр. Фигу къэдгъэкІыжынщи, ди республикэм и командэ къыхэхам зэпеуэм япэ гуп увыпІэр щиубыдащ. Осетие Ищхъэрэ-Аланиер етІуанэщ, Севастополь къалэр ещанэщ.

ЗэІущІэм хэтащ КъБР-м спортымкІэ министрым и къуэдзэ Анаев Аслъэн, Щхьэзакъуэ зэзауэхэмкІэ урысейпсо зэгухьэныгъэм ди республикэм щиІэ къудамэм и гъэзэщІакІуэ директор Къазий Михаил, Іэрмэ ІэпщэрызауэмкІэ урысейпсо федерацэм КъБР-м щи і экъудамэм и президент Шэрджэс Заурбэч, тренерхэр, спортсменхэр.

- Мыпхуэдэ зэхьэзэхуэхэр илъэс 14 хъуауэ ди къэралым щокіуэкі. Япэщіыкіэ ди республикэм къыбгъэдэкІыу абы цІыху зыбжанэ хэтащ, иужькІэ командэ къыхэхахэр зэхэдгъэувэурэ дгъэкlуэн щІэддзащ. Нэгъабэ етlуанэ увыпіэр зыіэрыдгъэхьащ, мы илъэсым ди спортсменхэм я зэфlэк лъагэхэм я фіыгъэкіэ япэ гуп увыпіэр яубыдащ. Хьэрхуэрэгъу куэд ди спортсменхэм я зыкъэгъэлъэгъуэкІэм щыгъуазэщ икІи дэ къызэрытпэщІэтыным я зыгъэсэныгъэхэр нэхъыбэу траухуэ. Апхуэдэу щыт пэтми, ди командэ къыхэхар нэхъ лъэщу къыщІэкІащ, - жиІащ Къазийм.

«Урысей Федерацэм щІыхь зиІэ и тренер» цІэ лъапІэр къыхуагъэфэщащ спортсменхэр зэхьэзэхуэм хуэзыгъэхьэзыра гъэсакІуэхэм.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхэхам япэ гуп увыпІэр къызэрихьам и щыхьэту къыхуагъэфэща Кубок нэхъыщхьэр КъБР-м СпортымкІэ и министерствэм щахъумэну тыгъэ хуащІащ.

Тхыгъэри сурэтри ЖЫЛАСЭ Замир ейщ.

Мы махуэхэм

Жэпуэгъуэм и 1,

- ♦Зи ныбжь хэкІуэтахэм я дунейпсо махуэщ
- ♦Макъамэм и дунейпсо махуэщ ♦Лы мышхыным и дунейпсо махуэщ
- ♦Кофем и дунейпсо махуэщ
- ♦УФ-м и лъэсыдзэхэм я махуэщ
- **♦1924 гъэм** Налшык егъэджакІуэхэр щагъэхьэзыр техникум къыщызэІуахащ.
- ♦1933 гъэм Налшык Лениным и ціэр зэрихьэу дэт еджапіэ къалэ цІыкІум къыщызэрагъэпэщащ лъэпкъ студие.
- ♦1906 гъэм къалъхуащ къэбэрдей тхакіуэ, драматург Нало Жансэхъу.
- ♦1937 гъэм къалъхуащ дзэ къулыкъущІэ, генерал-майор Хъуэт Владимир.
- **♦1945 гъэм** къалъхуащ къэрал, жылагъуэ лэжьакіуэ Къущхьэ Амырхъан.
- **♦1950 гъэм** къалъхуащ адыгей усакіуэ, тхакіуэ, критик Ергъукъу-ШащІэ Шэмсиет.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 23 - 25, жэщым градуси 13 - 16 щыхъунущ.

> Жэпуэгъуэм и 2, тхьэмахуэ

♦Залымыгъэ мылэжьыным и

дунейпсо махуэщ

- **♦**Социальнэ егъэджакІуэм и махуэщ
- **♦УФ**-м цІыхухэм ІэщІагъэ егъэгъуэтынымкіэ и лэжьакіуэм и махуэщ
- ♦Лъэсу къэкІухьыным и ду-
- нейпсо махуэщ **♦1945 гъэм** Къэбэрдей пединститутым школ-интернат къыщызэІуахащ.
- **♦1951 гъэм** къалъхуащ уэрэджыlакlуэ цlэрыlуэ, Урысей Федерацэм, КъБР-м, АР-м, КъШР-м я цІыхубэ артист Тут Заур.
- живописец Ерчэн Исуф.
- ♦1970 гъэм къалъхуащ пауэрплІэнейрэ (1996 - 1999 гъэхэм) дунейм и чемпион хъуа Хъуажь Юрэ.
- **♦ 1982 гъэм** къалъхуащ КъБР-м, КъШР-м, АР-м, щіыхь зиіэ и артисткэ Къэзан Сэтэней.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru сайтым зэри-

тымкіэ, Налшык махуэр уэфіу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 22 - 25, жэщым градуси 14-16 щыхъунущ.

Жэпуэгъуэм и 3, *блыщхьэ*

♦Архитектурэм и дунейпсо махуэщ ◆Дохутырым я дунейпсо ма♦Урысейм и ОМОН-м и ма-

- ♦ 1933 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым уэрэдымрэ къафэмкІэ и «Кабардинка» кърал ансамблыр къызэрагъэпэщащ.
- ♦1945 гъэм Профсоюзхэм я дунейпсо федерацэр къызэрагъэпэщащ.
- ♦1645 гъэм къалъхуащ япэ урысей генералиссимус Черкасский Михаил (Алей)
- ♦1927 гъэм къалъхуащ техникэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор, ЩІДАА-м и академик, гене-**♦ 1954 гъэм** къалъхуащ сурэтыщІ- рал-майор **Къатхъэн Мухьэ**мэд.
- ♦1936 гъэм къалъхуащ шэрлифтинг спорт лізужьыгъуэмкіз джэс тхакіуз Къзбэрдей Фатіи-
 - **♦1955 гъэм** къалъхуащ КъБР-м егъэджэныгъэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакіуэ, педагогикэ щіэныгъэхэм я доктор, профессор Щоджэн Фатіимэ.
 - ♦1966 гъэм къалъхуащ журналист, усакІуэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и къудамэм и унафэщју щыта **ГъущІо Зариф**.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкІэ, Налшык уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 20 - 21-рэ, жэщым градуси 14 - 15 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар шеєй ішімешеський

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Псыр гъужми, жапІэр къонэ.

Къэнэмэт

сыхэзэгъэну

университетым

Апхуэдэурэ

Мурат, *КъБР-м*

къилъытагъэнщ.

сышІэтІысхьа

Узыншагъэр хъумэнымкІэ и ми-

нистерствэм и Диагностикэ цен-

трым эндоскопиемкІэ и къудамэм и унафэщІ, хирург-колопро-

ктолог, дохутыр-эндоскопист: -Дохутыр ІэщІагъэр къыхэсхыну сытезыгъэгушхуар си анэращ. Абы и чэзум къысхилъагъукlащ апхуэдэ зэфіэкі зэрызбгъэдэльыр. Сабий ізсэу, іздэбу,

жыlэдаlуэу, псэ зыlут дэтхэнэми лей къытехьамэ, ар си гум ежа-

лізу, сфізгуэныхь хъууэ сызэрыщытым къыхэкіыу ізщіагъэм

Езыри хуеят дохутыр хъуну, ауэ

хузэф эк ар зригъэ-

хъуліэн. Апхуэдэ шіыкіэкіэ и

хъуэпсапіэр си деж нахуапіэ щы-

хъуащ. 11-нэ классым сыщІэсу

«ДэІэпыкъуэгъу псынщІэм» санитару лэжьэн щыщІэздзащ.

нэужь фельдшеру абы сыщы ащ.

къыдыхьащ, сыдихьэхащ. Сызы-

дэлэжьа нэхъыжьыфІхэм куэ-

дым сыхуагъэсащ, сыхуаущиящ.

дым сыхуагъэсащ, сыхуаущиящ. Абыхэм я Іуэху бгъэдыхьэкІэри щапхъэ схуэхъури, нэхъыбэ къызэрысщІэным сыхущІэкъуу Іуэхум тегушхуауэ иужь сихьащ. Дол Маринэ, Налшык дэт поликлиникэ №3-м и дохутыр нэхъыщхьэ, невролог: - Си адэр «Нартан» санаторэм и рентген Іэнатам шылажьэрт си энэр «Гор-

натіэм щылажьэрт, си анэр «Грязелечебница» ІуэхущІапІэм и бальнеофизиотерапевтическэ къу-

дамэм щыІэт. Абыхэм я лэжьыгъэм хуаlэ бгъэдыхьэкlэр сэ сытым дежи згъэщlагъуэрт,

ыхьлыхэми, ныбжьэгъухэми я узыншагъэкlэ гуныкъуэгъуэ яlэ

хъуамэ, псом япэу зыбгъэдыхьэр си адэ-анэрт. ИкІи сытым щы-

гъчи зэрахузэфІэкІкІэ ядэІэ-пы-

къухэрт, шыІэныгъэшхуэ яхэлъу

сымаджэхэм ябгъэдэтт, я къалэныр жэуаплыныгъэшхуэ пылъу

ягъэзащІэрт. Абы къищынэмыщіауэ, гъунэгъухэми, благъэхэми, иратыжа гупсэхугъуэм езыхэм дэрэжэгъуэ къаритырт.

ГукІи псэкІи медицинэм етауэ и гъащіэ псор ирихьэкіащ си адэ

къуэш, РСФСР-м щІэныгъэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, медицинэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор Балъкъэр Мыхьэмэт.

Си нэхъыжьхэм ІэщІагъэ яхуэ-

хъуам хуаlэ бгъэдыхьэкlэр щыслъагъум, цІыхухэм сэбэп яхуэ-

хъумэ, абы гупсэхугъуэ къари-

тыжыр си нэгум щыщІэкІым, до-

хутыр сымыхъун схузэфІэкІа-

СПИД-мрэ узыфэ зэрыціалэхэмрэ защыхъумэнымкіэ, абы-

хэм япэщіэтынымкіэ республикэ

центрым и къудамэ №1-м и унафэщ!: - Сэ курыт школыр къщызуха лъэхъэнэм фІыуэ еджахэм псоми дохутыр Іэщіа.

гъэр къыхахырт. Сызыхуеджэнум теухуауэ зэи гупсысэ сиlа-къым. СщІэрт дохутыр сызэры-

хъунур, нэгъуэщІу зыслъагъуртэ-

къым. Си анэшхуэмрэ адэшхуэм-

рэ «сеlэзэрт», хущхъуэхэм я цlэхэр, ахэр зи сэбэпыр тынш дыдэу сигу изубыдэрт. Ди зэманым

класс къэскіэ еджакіуэхэм ящы-

щу санитар яlэт, медсестрам и дэlэпыкъуэгъуу. Абыхэм жор плъыжьыр зытет хъуржын цlы-

кІур я плІэм идзауэ къыздра-

хьэкІырт. А къалэнри еджапІэм

щызгъэзэщІащ. Пэжщ, сурэт

щІыным, хьэпшыпхэм я щы-

тыкіэр, зэхэлъыкіэр убзыхуным

сыдихьэхырт, ауэ ар Іэщіагъэ схуэхъуну зэи сигу къэкіакъым.

Школыр къэзуха нэужь, Москва

сыщеджэну тезухуащ. Си зэ-

фІэкІыр згъэунэхужын папщІэ

нэхъ жыжьэу сыlукlыну мурад

къэрал университетым си бла-

гъэхэр шылажьэрти, абыхэм я

фіыгъэкіэ сыкіуэцірыкіыу я гу-

гъэну сыхуейтэкъым. Апхуэдэу

1979 гъэм Пироговым и цІэр

зезыхьэ къэрал медицинэ инсти-

тутым сыщІэтІысхьащ. Ар къэду-

ха нэужь, илъэсищкІэ Москва

дыщылэжьэн хуейт, ди псэукІэ и

лъэныкъуэкІэ езыхэм псори

къызэрагъэпэшт. Пэжыр жысІэн-

щи, абы сыкъыщынэну зэи сы-

хуеякъым, си лэжьыгъэр щыс-

лъагъур ди республикэрат. Сы-

щеджа институтым жьэн узыфэр

Къэбэрдей-Балъкъэр

Мадинэ,

къым

Лъхукъуэщауэ

ІэщІагъэр

● Жэпуэгъуэм и 3-р Дохутырым и дунейпсо махуэщ

Іэщіагъэм къыхуигъэщіахэр

хьэныгъэм и жэрдэмкіэ жэпуэгъуэм и япэ блыщхьэм ягъэлъап Э Дохутырым и дунейпсо махуэр. Мы гъэм ар жэпуэгъуэм и 3-м техуащ. Жэуаплыныгъэшхуэ зыпылъ ІэщІагъэр къыхэзыха, хъалат хужьыр зи фащэ ціыхухэм я ма-хуэшхуэщ ар. Махуэ къэскіэ ціыху гъащіэр къегъэлыным, узыншагъэр хъумэным, егъэфіэ-кіуэным хуэлажьэ медицинэ лэжьакіуэхэр зыпэрыт Іуэхум и мыхьэнэр къэлъытэгъуейщ.

Дохутыр Іэщіагъэр - ар нэхъ жьы дыдэхэм ящыщ зыщ икіи сыт хуэдэ зэманми ар ялъытэу, пщіэ иізу къокіуэкі. Пасэ зэманым ціыхум и узыр щхьэщызыхыфхэм удыгъэ гуэр яхэлъу къалъытэу щытащ. Абы лъандэрэ ліэщіыгъуэ зыбжанэ блэкіащ, нобэ медицинэр, лъабжьэ быдэ зиіэ щіэныгъэ хъужащ икіи зыужьынызригъэгъуэтащ. Иджы дохутырхэм

Узыншагъэр хъумэнымкіэ дунейпсо зэгу- яхуогъэхъуж тало, фэрэкі, сэрмэлыч, жьэн уз, нэгъуэщІ узыфэ зэрыцІалэ шынагъуэхэр.

Дохутыр Іэщіагъэр къыхэзыххэм я бжыгъэм кіуэ пэтми хохъуэ, ауэ абыхэм я ціэр фіыкіэ е Іейкіэ Іvныр зэлъытыжар я зэфіэкіымрэ я іэзагъымрэ зыгъэунэху цІыхубэрщ. Дохутырым зи шхьэ езыхьэліа сымаджэм зэреліаліэм. гупсэхугъуэ зэрыритыжым куэдкіэ епхащ абы и іэщіагъэм щијэну пщіэр. Зыпэрыт Іэнатіэр гурэ псэкіэ къыхэзыха цІыхурщ лэжьыгъэм ехъулІэныгъэ щызыІэрызыгъэхьэфынур. Апхуэдэхэм я къалэныр жэуаплыныгъэшхүэ яхэлъу ягъэзащіэ икіи я Іэнатіэр сытым дежи зэрефіэкіуэным хущІокъу.

Дохутырым и дунейпсо махуэм ирихьэліэу, мызэ-мытізу фіьщіз псалъэхэр зыхужаізу зыхэтхахэм ящыщ зыбжанэм ізщіагъэр къызэрыхахам фыщыдогъэгъуазэ.

гъэшІэгъуэн иІаш. кафедрэ икъукіэ щіэщыгъуэу еджэныгъэр къыщызэрагъэпэщырт абы. А унэтІыныгъэм сызэрыдихьэхам къыхэкІыу Жьэн узыфэхэм ще1эзэ республикэ диспансерым лэжьапІэ сыуват. Абы сызэрыкІуэрэ илъэс ныкъуэ хъуауэ, махуэ гуэрым фІы дыдэу си цІыхугъэ, СПИД-мрэ узыфэ зэрыціалэхэмрэ защыхъумэным-кіэ, абыхэм япэщіэтынымкіэ республикэ центрым и дохутыр нэхъыщхьэ Ибрагимов Борис сыхуэзэри, и деж лэжьапІэ сригъэблэгъащ. Мис абы лъандэрэ, 1988 гъэм щегъэжьауэ, мы центрым сыщыІэщ.

Балъкъэр Щамил, *Шэджэм* район сымаджэщым нэм щеlэзэ и къудамэм и дохутыр: - Eтlvaнэ классым сыщІэсу ди анэм и нэр

зыпкърыт сабийхэм еlэзэнымкlэ операцэ ящlат. Абы и нэр пхаvэ vнэм къэкlvэжаvэ шыслъэгъvам. си гум испъхьат балигъ сыхъумэ. нэ дохутыру седжэнурэ си анэм сеІэзэнущ жысІэри. ИкІи абы сыхуэкІуащ, нэгъуэщІ ІэщІагъэ зэзгъэгъуэтыну зэи сигу къэкlа-

Куэшэгъу Фатіимэ, Республикэ сабий клиникэ сымаджэщым неврологиемкІэ ныбжьыщІэхэм ще і эзэ и къудамэм и дохутыр: Илъэсищ ныбжым сызэритрэ дохутыр сыхъуну сыхуейт. Си сабий джэгухэри сытым дежи а Ізщіагъэрт зэпхар. Си анэм и ныбжьэгъу ціыхубзыр медсест-рати, абы мастэхэр къысхуихьырт, хущхъуэ гуэрхэр зэхэслъхьэрти, банкі ціыкіу зэмылізужьыгъуэхэм иту къесхьэкlырт. Абыхэмкlэ унэм щlэсхэм «се-Іэзэрт». Уеблэмэ, ахэр тІэкІуи гу-

завэрт зыхэзгъэзэрыхыу зэмыфапхъэ хущхъуэ гуэрхэр есхьэлІэнкІэ. Апхуэдэурэ школыр къыщызухам, зыми шэч къытрихьэжакъым дохутыр ІэщІагъэм сызэрыхуеджэнум. Си адэ-анэми си мурадыр къыздаІыгъащ икІи КъБКъУ-м и медицинэ факультетым сыщІэтІысхьащ. Ар 1982 гъэм къэзухащ, Республикэ сабий клиникэ сымаджэщыр къызэрызэІуахрэ абы сыщолажьэ.

Тау Мадинэ, Налшык дэт Центральнэ поликлиникэм и ревматолог: - «СызэрыцІыкІурэ дохутыр сыхъуну сыщІэхъуэпст» жызыІэхэм сащыщкъым. Ар ІэщІагъэ схуэхъунуи сигу къэзгъэкіыххэтэкъым. Экономисту седжэну нэхъ тезухуауэ сыщытт. Математикэ унэтІыныгъэ зиІэ класст сызыщІэсыр, еджэнми фІы дыдэу сехъулІэрти, тыншу абы сызэрыхэзэгъэнур къызгурыІуат. Си шыпхъу нэхъыжьымрэ абы и ныбжьэгъумрэ дохутыру еджэну загъэхьэзырырти, куэдрэ абы тепсэлъыхьырт. ТІуми школыр фІы дыдэу къаухри, си шыпхъур КъБКъУ-м и медицинэ факультетым щІэтІысхьащ, и ныбжьэгъум а илъэсым и насып къикІакъым. АрщхьэкІэ мурад быдэ иІэти, сымаджэщым нейрохирургиемкІэ и къудамэм санитаркэу лэжьэн щыщІидзащ. Ди деж къэкіуа нэужь абы гъэщіэгъуэну жиІэжырт нейрохирургием щекіуэкі лэжьыгъэр: щхьэр зэрызэтрахыр, операцэр сыхьэтийкІэ щекІуэкІ къызэрыхъур, дохутырхэм я щытыкІэр. Си шыпхъуми университетым зыщыхурагъаджэхэм и гугъу ищІыжырт.

Сэри щІэныгъэлІ, академик, кардиохирург цІэрыІуэ Амосов Николай и тхылъ гуэр седжати, ІэщІагъэм нэгъуэщ еплъык эгуэр хузиІэу хъуат. КъызгурыІуэрт дохутыр ухъуным куэд зэрыпыщ ар, сэ, пэжыр жыс энщи, гугъу зезгъэхьыну сыхуейтэкъым. Арщхьэк э, си шыпхъумрэ и ныбжьэгъумрэ сытрагъэгушхуэри, медицинэр къыхэсхащ. шеджэм, хирургием сыдихьэхат. Къалэ сымаджэщым дерсхэр щыдиlэти, хирургхэм я лэжьы-гъэм сфlэхьэлэмэту сыкlэлъыплъырт. Езыхэми зэфІэкІ сызэриІэм гу лъатати, операцэ щрагъэкіуэкікіэ ассистент етіуанэу гъусэ сащІырт. Ар лэжьыгъэ хьэлъэу зэрыщытым къыхэкіыу, си адэр къыстегузэвыхырт. «Лэжьыгъэр гугъущ икіи хьэ-лъэщ, фіыуэ егупсыс, Мадинэ», къызжиІэрт абы. Дохутыр ныб-жьэгъу куэд иІэти, лэжьыгъэ и піальэ нэхъыфіу къэсщіэн папщіэ абыхэм я деж сигъакіуэрт. Апхуэдэу Республикэ клиникэ сымаджэщми университетми щылажьэу щыта хирург цІэрыІуэ ПщыукІ СулътІан сыщечэнджэщам къызжиlауэ щытащ: «Мадинэ, хирургым сыт хуэдэ щытыкІэ къимыхутами, шыІэныгъэшхуэ хэлъын хуейщ. Уи нэгу къыщІэгъыхьэт: зыгуэрым укъигъэгубжьауэ, уэ операцэ къыппэщылъу, уи Іэхэр кІэзызрэ зы-зытумыубыдэжыфу... Хирургыр операцэм щыщІыхьэм и деж и щхьэкіэ иіэ гукъеуэхэр псори зыщигъэгъупщэу, къыпэщы-лъым и акъылыр триухуэн хуейщ. Гуащ І эшхуэ зытек Іуадэ Іуэхущ ар. КъыплъыкъуэкІыну апхуэдэ къа-ру?!» Абдежым фІыуэ сегупсысыжри, терапиер къыхэсхащ. Иужькіэ аспирантурэм сыщіэ-тіысхьа нэужь, си диссертацэр зытезухуэну унэтІыныгъэр къы-щыхэсхым, ревматологиер нэхъ куууэ зджыну сыкъытеувыlащ. **Безрокъуэ Лиуан**, *Республикэ*

клиникэ сымаджэщым травматологиемрэ ортопедиемкіэ и къудамэм и травматолог-ортопед: -Си сабиигъуэм щыщ зы теплъэгъуз гуимыхуж сщыхъуащ икіи адэкіз си гъащіз гъузгуанэр зэрызубзыхуам ады и ныожь тридзауэ къызолъытэ. Класс нэхъыжьхэм сыщеджэрт а зэманым. Школым сыщыІэу, зыгъэпсэхугъуэ дакъикъэхэм ирихьэлІзу, сыджалэри си Іэпхъуамбэр зэрыпкіащ. Си адэ-анэм сашащ зэрыпкіа къупщэ зэрытыпіэр и піэм изгъэувэжыфу къуажэм дэс «Іэзэм» и деж. Зэуэ гум хыхьэу къыхэузыкіри, къэхъуар сфіэтельнажу, іэпхъуамбэм и къупщхьэхэр зэрыпкіэжащ, сыкъэзыгъэдзыха узри сщхьэщык ащ. Абдежым си нэгу щІэкІащ узыр пщхьэщызыхыфын, абы и лъэныкъуэкіэ гугъуехьхэр къыпщызы-гъэпсынщіэфын ціыхухэр зэрыщыІэр. Ар сфІэгъэщІэгъуэнащ икІи мурад быдэ зыхуэсщІыжащ абыхэм ящыщ зы сыхъуну.

Къамбий Лианэ, «LiLi» стоматологие клиникэм и дохутыр нэхъыщхьэ: - Си Іэнатіэр лэжьыгъэу къэслъытэркъым, фІыуэ слъагъу Іуэхущ ар къызэрысщыхъур. СызэрыцІыкІурэ дохутыр ІэщІагъэм сехъуапсэрт. Сызыхуеджэнумкіэ хэт къызэупщіми, «сабий дохутыр сыхъунущ» яжесіэрт. Курыт еджапіэр къэзу хри, занщІэу си тхылъхэр Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и медицинэ факультетым и «Лечебное дело» къудамэм щІэслъхьащ. ІэмащІэлъэмащІэ ціыкіуу сызэрыщытым щхьэкіэ, си анэр лэжьыгъэм сыпэмылъэщынкІэ тегузэвыхьырт. «ІэнатІэ гугъущ, пхузэфІэкІынужэщкіэрэ ущылажьэ КЪЫМ. къыпхуихуэнущ, ар техьэлъэнущ», - къызжиІэрт. Абы щыгъуэм си щІэныгъэм хэзгъэхъуэну КъБКъУ-м и медицинэ факультетым щылажьэ, биологие щіэныгъэхэмкіэ кандидат БецІыкІу Хьэзешэ и деж сыкІуэрт. Абы сечэнджэщри, къыхэсха ІэщІагъэм ифІри и Іейри зэхэхауэ къызгуригъэlуащ. Абдежым стоматологием сыхуеджэну тезухуащ икІи сыщыхущІегъуэжа къысхуихуакъым.

еєй ішимєщесих.

ГъащІэ зи кІыхьагъ

ЛЭЖЬЫГЪЭ

ДифІ догъэлъапІэ

Щыіэщ ціыху зэпіэзэрытыщэхэр, я лэжьыгъэкій, я іуэхущіафэкій, я унагъуэкій. Апхуэдэхэр гъащіэ гъуэгум ирокіуэ гулъытэ лей хуэмейуэ, щытхъу псалъэхэм зыщадзейуэ, зыпэрыт ІэнатІэми гукъанэ лъэпкъ щызыхурамыгъэщlу. Зы лэжьы-гъэм илъэс пщlы бжыгъэкlэ пэрытхэри яхэтщ абыхэм, я зэпіэзэрытыгъэм и щыхьэту. Апхуэдэхэм унагъуэ дахи яхуоухуэ, я шыІэныгъэм, щабагъэм, гъэсэныгъэм и щыхьэту... Зи гугъу сща псори, иджыри нэгъуэщ Іэджи хужыпіэфынущ къалэмыр нобэ къызыхуэсщта бзылъхугъэм - Насып Риммэ Къасым и пхъум.

ЦІЫХУМ хэлъым и нэхъыбэр къыхэзылъхьэр адэ-анэр арауэ зэрыщытым шэч хэлъкъым. Риммэ къэзылъхуахэр Хэку зауэшхуэм зи сабиигъуэр илъыпщ ахэм, гугъуехьым къыщІэтэджахэм ящыщ цІыху лэжьакіуэт, гъащіэ и піалъэ ящіэрт, бын гъэсэкІэми мыІейуэ щыгъуазэт. Къасым илъэс 46-кІэ пэрытащ мэкъумэш ІэнатІэм, къызэрыгуэкІ лэжьакІуэм щыщІэдзауэ унафэщІым нэсыху. Узыншагъэр хъумэнырщ Женэ илъэс 30-кІэ зытелэжьар. Я къалэнхэм жэуаплыныгъэ пылъу зэрахущытам, лэжьыгъэм щызыlэрагъэхьа ехъулlэныгъэхэм, зыхэтым пщІэ къыхуащІу, къечэнджэщу, щапхъэ къытрахыу къызэрыгъуэгурыкІуам я щыхьэту, Къасымрэ Женэрэ мызэ-мытізу ягъуэтащ гулъытэ, къэралым, республикэм я министесртвэхэмрэ ведомствэхэмрэ я щІыхь тхылъхэр къыхуа-

БыниплІ - Мухьэдин, Риммэ, Маритэ, Маркидон - зэдапіащ, гъащіэм лъэ быдэкіэ хагъэуващ, унагъуэу ягъэтІысыжащ Насып зэщхьэгъусэхэм. Къасымрэ Женэрэ мыпсэужми, я бынхэм хуэсакъыу яхъумэ абыхэм я фэеплъыр. Ахэр ящІыгъуу къазэрыщыхъур бынхэм къадоІэпыкъу я напэр къабзэу псэунымкіэ, губзыгъэу я лэжьыгъэ Іэнатіэм пэрытынымкіэ. Адэ-анэр піэщіэкіа иужьщ лъапсэр зы жэнэт унапізу зэрыщытар щызыхэпщіэр.

Бынхэм я етІуанэ Риммэ, адыгэ хабзэ ткіийм щіапіыкіа хъыджэбзыр, жэуаплыныгъэшхуэ пылъу сыт хуэдэ Іуэхуми пэрыхьэрт, дэтхэнэри дагъуэншэу и зэманым зэрызэф ихынум яужь итт ик и къехъул эрт. Адэ-анэм къыхалъхьа а хьэлыфІхэр еджапіэхэми гъащіэми сэбэпышхуэ къыщыхуэхъуащ. И шыпхъу, дэлъху нэхъыщ ит вр зыхуей хуэгъэзэн къалэн мытыншри и пщэ дилъхьэрт Риммэ, и анэм зыгуэркіэ зыщійгъакъуэмэ, и гуапэ ищІмэ фІэфІу.

Дэтхэнэ ціыхубзми иіэщ Іэмал езым и гъащІэмрэ жылагъуэ Іуэхумрэ, лэжьыгъэ Іэнатіэмрэ унагъуэ насыпымрэ зыкіэлъигъэкІуэну. Абы щхьэкІэ Іущыгъэ, акъыл псыхьа, зэфІэкІ ббгъэдэлъын хуейуэ аращ. А псоми пэлъэщащ Риммэ. Курыт еджапІэ нэужьым ар щІэтІысхьащ Тэрч дэт мэкъумэш техникумым бухгалтер учётымкІэ и къудамэм. Ар къыщиухым ят экзаменхэм зыкъра-гъэхьэліат КъБР-м Мэкъумэш Іэнатіэмкіэ и министерствэм и ІэщІагъэліхэм. Экзаменым зи щіэныгъэкіэ къыщыхэжаныкіахэм ящыщт Насып Риммэ. Зэман дэкІри абы къы Іэрыхьащ министерствэм и бухгалтерием щылэжьэну зэрырагъэблагъэмкіэ тхылъ. 1977 гъэм и фокіадэ мазэм илъэс 19 фіэкіа мыхъу Риммэ и лэжьэкІэр зы мазэкІэ ягъэунэхуну къащтащ, а піалъэр дэкіри Іэнатіэкіэ къызэрызрагъэпэщам и тхылъыр къыхузэІуахащ. Нобэр къыздэсым Риммэ и тхылъым итыр зыщ: «Бухгалтер нэхъыжь.

КъБАССР-м и Минсельхоз» - илъэс 45-рэ зи кіыхьагъырщ. Лажьэурэ а унэтіыныгъэ дыдэмкіэ абы къиухыжащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал академиер.

Шынэрэт а 1977 гъэм Риммэ? Ахьей шынэрэт. АфІэкІа ныбжь зимыІэ хъыджэбзыр жэуаплыныгъэ зыпылъ ІэнатІэм, ущыщыуэнкіэ Іэмал зимыіэм ягъэуват. И япэ лъэбакъуэхэр игу къыщыкіыжкіэ, Риммэ фІыщІэ псалъэхэр яхужеІэ абы щыгъуэ къыдэІэпыкъуахэм. Псом хуэмыдэжу лэжьыгъэм хэзыгъэсыхьа и щІэгъэкъуэн Хьэпэ Лалу. ИщІзу хъуам хуигъэсат абы бзылъхугъэ ціыкіур. Апхуэдэуи Риммэ яхуэарэзыщ илъэс куэд щауэ зыдэлажьэ, игъэныбжьэгъу и лэжьэгъухэм. Бухгалтер нэхъыщхьэ Абазэ Риммэрэ абы и къуэдзэ Жырыгъу Маринэрэ пэжкіэ къызэрыбгъэдэтым, сыт хуэдэ Іуэхури къызэрыдаІыгъынум шэч къытрихьэркъым Насыпым.

Илъэс 45-м къриубыдэу зы гугъуехьи хуэмызауэ жыпlэныр, дауи, щхьэгьэпцlэжщ. Ауэ дэтхэнэми фlэкlыфащ и щlэныгъэр, унагъуэм щигъуэта гъэсэныгъэр, и цІыху щІыкіэр и тегъэщІапіэу. КъБР-м Мэкъумэш ІэнатІэхэмкІэ и министерствэм бухгалтер учётымрэ отчётымкІэ и къудамэм и чэнджэщакіуэу лажьэкіэрэ, нобэми ахэращ и гъащІэ гъуэмылэр. Ар и ІэнатІэм жэуаплыныгъэшхуэ пылъу, хьэлэлу зэрыщылажьэм и щыхьэтщ абы зэи дагъуэ къызэрыхуамыщіар, зы пщэдджыжьй къызэрыкіэрымыхуар, зы щауагъи зэры эщ эмык ар. 2013 гъэм Дунейпсо Артийскэ комитетым абы къыфІищащ «Илъэсым и бухгалтер» цІэ льапіэр, УФ-м, КъБР-м Мэкъумэш Іэна-тіэхэмкіэ я министерствэхэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэм я Щіыхь тхылъхэр къыхуагъэфэщащ.

Риммэ лэжьэн щіэзыдзагъащіэхэм ядэ-Іэпыкъун фІэфІщ. ШыІэ зыхэмылъхэм шы-Іэныгъэ къахуигъуэту, зы мащІэри гущІыхьэ зыщыхъухэм гуапэу яхущыту, пхъашэхэм къапекІуэкІыу апхуэдэщ ар.

Насыпу щыІэм я къигъэхъуапІэр унагъуэращ. Риммэрэ абы и щхьэгъусэ КІуащ Хьэсэнрэ (Старэ Шэрэдж щыщщ) КъБР-м и Правительствэм и Унэм щызэхуэзауэ щытащ. Зы илъэсым - 1977 гъэм - тlури уват абы лэжьакіуэ - Хьэсэн хъумакіуэ Іэнатіэм. Риммэ бухгалтеру. Зэман дэкІри, абыхэм унагъуэ зэдаухуащ, быниті - я къуэ Лиуанрэ япхъу Лианэрэ - зэдагъуэтащ, гъащіэм лъэ быдэкіэ хагъэуващ. Лиуан медицинэ Іэщіагъэ нэхъыщхьэ иІэщ, республикэм фІыуэ къыщаціыху хьэрычэтыщіэщ. Лианэ и анэм и лъагъуэм ирикІуащ, и ІэщІагъэкІэ экономистщ, зы къуэрэ зыпхъурэ иlэу унагъуэ дахэщ. И бынхэм я быныжхэм ядэнасыпыфіэщ Риммэ. И нысэ Татьянэрэ и малъхъэ Эльдаррэ зыхалъхьэ щы экъым КІуащхэ я унагъуэм.

Риммэ жиlэ зэпытщ и щхьэгъусэм зэрифіьщіэр и ехъуліэныгъэхэр. Лэжьыгъэм къызэрыдэмыхуэм къыхэкІыу, куэдрэ къэхъурт благъэ-Іыхьлыхэм я Туэхухэм щыхэмытыф, махуэшхуэхэм ирихьэл эу сабий садым, школым щащі зэіущіэхэм щримыхьэліэ. А псор абы щхьэщихырт Хьэсэн. Нобэ а къалэныр егъэзащіэ унагъуэм и щІэгъэкъуэн нэс хъуа я къуэ Лиуан. ЖыпІэнурамэ, унагъуэм илъ лъапІэныгъэхэр адэанэм деж къыщожьэ, адэкІэ бынхэм ягъэкІуатэ. А лъапІэныгъэхэр илъщ Хьэсэнрэ Риммэрэ я унагъуэм, бзылъхугъэр нэхъри нэхъ насыпыфіэ, къарууфіэ, Іущ ящіу.

ИСТЭПАН Залинэ.

Гъуэгухэмрэ лъэс Жылагъуэ лъагъуэхэмрэ зыхуей хуагъазэ

«Фіагъ лъагэ зиіэ гъуэгу шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым зыхуигъэувыж къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ гъуэгухэмрэ цІыхухэр щызэхэзекІуэ лъагъуэхэмрэ зыхуей хуэгъэзэныр, шынагъуэ ямыlэу къы-зэгъэпэщыныр.

ДЫЗЭРЫТ илъэсым гъуэгуухуэ ІуэхущІапІэхэм зэрагъэпэщыжащ икІи щІзуз тралъхьащ километр плІыщым щигъу гъуэгу. Абыхэм палъэ кіэщіым къриубыдэу асфальт къилъэлъар трахыу щІэ тралъхьэну, гъуэгум и кіыхьагъкіэ ирикіуэ турыр къыхалыкІыжыну, лъэс лъагъуэхэр яукъуэдиину, зэпрыкІыпІэхэмрэ зэблэкІыпІэхэмрэ яхуэфащэ нагъыщэхэмкІэ къыхагъэщыну, зекІуэкІэ хабзэхэм япыщ а Іэрыщ Гтъуазэхэр гъуэгушхьэхэм трагъэувэну яхузэф эк ащ. Къыхэгъэщыпхъэщ апхуэдэ лэжьыгъэ ди щІыналъэм и жылагъуэ 35-м зэрыщекІуэкІар. Гулъытэ хэха ягъуэтащ курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт еджапіэхэм, сабий гъэсапіэхэм, сымаджэщхэм, Іэпкълъэпкъым зыщрагъзужь спорт ІуэхущІапІэхэм екІуалІэ гъуэгухэмрэ лъагъуэхэмрэ. Зи фlагъыр лъагэу къалъытэ гъуэгухэм я мардэ нэхъыщхьэр шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщынырати, абы и лъэныкъуэкІэ гъуэгуухуэхэм я къалэныр ягъэзэщ ауэ къэплъытэ хъунущ.

Налшык къалэ дэт Къэбэрдей уэрамышхуэм щекІуэкІ зэзыгъэпэщыж лэжьыгъэхэм къахэкІыу, и бгъуитІымкІэ ирикІуэ лъагъуэхэм куэд лъандэрэ ціыхур хуиту щыземыкіуэфіу къекіуэкіащ. Иджы абыхэм метр зэбгъузэнатІэ мин 17-м щІигъу плиткэ иралъхьащ, зекІуапІэхэр къыхагъэщащ, зэпрыкІыпІэхэр ягъэнэхуащ.

Дзэлыкъуэ щІыналъэм хыхьэ Бэтэх къуажэм километрищ зи кlыхьагъ гъуэгум лъэс лъагъуэхэр щІэуэ хуащащ. Абы къищынэмыщауэ, уэх зиіэ, еуэкІыпІэ бзаджэхэр къыщыхъу щІыпіэхэм гъуэгурыкіуэхэри машинэзехуэхэри хуэсакъыну къыхуезыджэ дамыгъэхэри щагъэуващ, **УЭЗДЫГЪЭ** пкъохэр ягъэуващ.

Тэрч щІыналъэм хыхьэ Инэрыкъуейрэ Ислъэмейрэ дэт курыт еджа-

піэхэри, нэгузегъэужьыпіэ центрхэри, сабий гъэсапіэхэри гъузгущхьэм тетщ. КъуажитІыр зэпызыщІэ гъуэгу занщіэм тель асфальт піащіэр трахри, геотекстиль иралъхьащ, абы къатитту зэтелъ асфальтобетоныр къытраубгъуэжащ, зэпрыкіыпіэхэмрэ зэблэкіыпіэхэмрэ яхуэфащэ нагъыщэхэмкіэ къыхагъэща нэужь, къуажэм и кІыхьагъкІэ гъуэгум тет къэувыІэпІэ зыбжанэ къагъэщ і эрэщі эжащ. Абы ещхь ухуэныгъэ лэжьыгъэхэр Дзэлыкъуэ щіыналъэм хиубыдэ Ашэбей (Малкэ) къуажэми щекјуэкјащ. Псори зэгъусэу къуажищми километрипщІым щІигъу гъуэгу щытралъхьащ.

Джэрмэншык, Жэмтхьэлэ, Анзорей, Псыншокъуэ, Псыхъурей, Къубэ-Тэбэ къуажэхэми гъуэгур зэрыщыту щызэрахъуэкІащ: машинэхэр щызэхэзежэ гъуэгухэм зрагъэубгъуащ, и гъунэхэр лъагэу къыхагъэкіащ, дэхыпіэхэр гъуэгушхуэм зэпрыу къыхэмыкІыу асфальтобетонкІэ къыхагъэхьэжащ, гъуэгу нагъыщэхэр трагъэувэжащ.

Ухуакіуэхэм зэрыжаіэмкіэ, гъуэгухэр зэгъэпэщыжын щІыхуей щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ абыхэм телъ асфальтыр зэрылэжьар, щІыпІэ-щІыпіэкіэрэ кумблъэмб зэрыхъуар. Гъуэгущхьэхэр щІэх-щІэхыурэ зэрадыжам ар теплъаджэ зэрищІым и мызакъуэу, абыхэм трищІэж чахуэхэм асфальтыр зэкіэщіаху, ущызекіўэнкіэ шынагъэ къигъэхъуу.

«Лъэс лъагъуэхэр цІыхухэмрэ машинэхэмрэ щызэхэзекіуэ гъуэгушхуэхэм шынагъуэншагъэр къыщызэгъэпэщыным и зы Іэмалщ. Абы къыхэкІыу ахэр зыхуей хуэгъэзэныр псом япэ ит Іуэхугъуэщ. Гъуэгуухуэхэм мы лъэхъэнэм тралъхьэ гъуэгухэмрэ лъэс лъагъуэхэмрэ иджы щыІэ щапхъэхэм тетщ, шынагъуэншагъэр къыщызэгъэпэщыным, щызэхэзекІуэнкІэ гумэщыгъуэ щымы ву гъэпсынымк в щы в мардэхэм ирогъуазэ. Къэралым къищта мардэхэм Іэмал къыдат гъуэгум и фІагъыр къэІэтыным и мызакъуэу, абы къыщыхъункІэ хъуну фэбжьхэр къэмыгъэхъунми тещіыхьащ», - жиіащ КъБР-м гъуэгуухуэ къулыкъущІапІэм и унафэщІ Тыгъу Индар.

ШУРДЫМ Динэ.

«Мэзхэр дывгъэхъумэ»

Іуэхур щэкіуэгъуэ мазэм нэсыху УФ-м и щІыналъэ псоми щагъэзэщІэнущ. АбыкІэ къалэну зыхуагъэувыж Урысейм и мэзхэр гъэбэгъуэнымрэ хэщІыныгъэ зыгъуэтахэр къэгъэщІэрэщІэжынымрэ.

ГЪЭ къэс екІуэкІ мы лэжьыгъэм ипкъ иту ди къэралым щыхасэну я мурадщ жыгыщІзу мелуан 70. Мы зэманым Урысейм и мэзылъэ щІыпІэр километр зэбгъузэнатІэ мелуанийм щІегъу, ар мэзу дуней псом тетым и Іыхьэ пліанэм нос. Дунейм и щытыкіэм теухуауэ ООН-м иригъэкІуэкІа иужьрей конференцым Урысейм и Президентым къыщыхигъэщащ дуней псор хуабэ зэрыхъум къишэну щытыкІэ шынагъуэхэм ціыхур пэщіэтыфынымкіэ мэзхэм я мыхьэнэр зэрыиныр ик/и абыхэм цІыхум я нэІэ тетын зэрыхуейр.

- Жыгхэмрэ щхъуантІагъэхэмрэ углеродыр зыщіашэ, щіым и дуней щытыкІэр зэтес ящІ. Мэзхэр хъумэным шшышк мехеахшысткен паме! мэзылъэхэмрэ мэзкусэхэмрэ мафІэсым щыхъумэныр, - жеlэ Урысейм ЩІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкІэ и министр Козлов Александр.

Дунейр хуабэ зэрыхъум къишэнкіэ хъуну щытыкіэм зэрыпэщіэтыным иджыпсту къэралыгъуэ куэдыр то-

Апхуэдэ фіэщіыгъэм щіэту яубла лажьэ. А Іуэхум ехьэліауэ ди къэралым и щіынальэ псоми щрагьэкіуэкІынущ «ЩІыуэпс», «Мэзхэр дывгъэхъумэ» жылагъуэ Іуэхухэр. Мэзхэр къэгъэщІэрэщІэжынымрэ гъэбэгъуэнымрэ теухуа лэжьыгъэхэр 2024 гъэм нэсыху къанэ щымыІэу зэфІагъэкІы-

ЩІыналъэхэм щыхасэ жыг лІэужьыгъуэхэр щІыпІэхэм я дуней щытыкІэм тещІыхьауэ къыхах. 2021 гъэм гектар зы мелуаным щІигъу жыгыщІзу хасащ, мы илъэсми апхуэдизкіэ мэгугъэхэр. Мы зэманым ирихьэл ээф а гъэкіа къалэнхэм я фіыгъэкіэ 2022 гъэм къриубыдэу ди мэзхэм къыщыхъуа мафіэсхэр ипэ ита илъэсхэм нэхърэ хуэди 2,5-кіэ нэхъ мащіэщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым Дыкъэзыухъуреихь дунеймкІэ и министерствэм дызэрышигъэгъуэзамкіэ. 2022 гъэм ди республикэм жыгыщІзу мин 200-м щІигъу щыхасэнущ: жыгей, кІарц, блашэ, тхуей. Абы къызэщІиубыдэнущ щІы гектари 114-рэ. КъищынэмыщІауэ, мэзылъзу гектар 1650-м агротехникэ лэжьыгъэшхүэхэр щрагъэкІуэкІынущ.

«Мэзхэр дывгъэхъумэ» Туэхур зэрекІуэкІа илъэси 4-м къриубыдэу Урысейм и щІыналъэ псоми зэхэту жыгыщІ у щыхасар мелуан 80-м нос.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

ХъыбарегъащІэ

Литературэмрэ гъуазджэмк із Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэрал саугъэтыр зэтыпхъэу къалъытэхэм я спискэр зэхэлъхьэным пыщіа къызэгъэпэщыныгъэ Іуэху щхьэхуэхэм ятеухуауэ.

ЛИТЕРАТУРЭМРЭ гъуазджэмрэ я лъэныкъуэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэрал саугъэтхэмк э Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и деж щы В Советым 2022 гъэм фок адэм и 30-м саугъэтыр зэтыпхъэу къалъытэхэм ятеухуа тхыгъэхэр щат хъуну пІалъэр 2022 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м нэс игъэІэпхъуащ.

• Джэрпэджэж

ГукъэкІыжхэм сыхэзыша тхыгъэ

«Адыгэ псалъэ» газетым и къыдэкІыгъуэхэм илъэс зыбжанэ хъуауэ сыкіэлъоплъ. «Фэеплъ» рубрикэм щіэту мы гъэм гъатхэпэм и 12-м ещанэ напэкіуэціым къытехуа, си ціыхугъэу щыта Беданокъуэ Аскэрбий теухуа «ПщІэшхуэ зыхуащІ цІыхут» тхыгъэм къытезгъэзэжурэ седжащ. Дунейм ехыжа цІыху щэджащэм гулъытэ зэрыхуащар гуапэ сщыхъуащ икіи гукъэкІыжхэм сыхашащ. Муслъымэнхэм зэрыжытІзу хьэдрыхэ хабзэ зэрыщыІэр хьэкъщи, ахърэт нэху Тхьэм кърит, жэнэткІэ гуфіауэ Тхьэм къыщіигъэкі!

ТХЫГЪЭР зытеухуа Беданокъуэ Аскэрбий къызэрысцІыхуа хъуам и гугъу фхуэсщІынщ. Ар и саулыкъущ ди Аргудан жылэжьым щызэхэта Ленин Владимир и цІэр зезыхьэ колхозым и тхьэмадэу илъэс 23-кlэ лэжьа, «Ленин» орденыр зыхуагъэфэща, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь, СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутату тхуэнейрэ хаха, зи лэжьыгъэф ымк э щыпсэу щыналъэр къэралым, дуней псом ціэрыіуэ щызыщіа Тэрчокъуэ Къамбулэт Чыцу и къуэм. Тэрчокъуэ Къамбулэтрэ Беданокъуэмрэ Москва щекІуэкІа съездым и ліыкіуэу щагъэкіуам, абы щызэрыціыхури ныбжьэгъу зэрыгъэхъуащ икіи зэкіэлъыкіуащ, зэпеуэ щіыкізу зэдэлэжьащ. Къамбулэти икъук ја ди жылажым лажы гъашхуа щрихьак јащ.

Адыгэ Республикэм и Куэшы-Хьэблэ районым хыхьэ Хуэдз къуажэм щызэхэта Лениным и цІэр зезыхьэ колхозым и тхьэмадэу илъэс куэдкіэ лэжьащ Беданокъўэр. А зэманым зэфіиха лэжьыгъэфІхэм папщІэ ар Адыгэ Республикэм и мызакъуэу, къэралым цІэрыІуэ щыхъури и тхыдэм къыхэнащ. Абы щыхьэт тохъуэ КПСС-м и ЦК-м и япэ секретару, СССР-м и Министрхэм я Советым и тхьэмадэу щыта Хрущёв Никитэ Хуэдз адыгэ къуажэм 1964 гъэм шыщхьэуІу мазэм жылэм я гъавэ, хьэцэпэцэ Іухыжыгъуэм ирихьэлІэу къэкІуауэ зэрыщытар. Беданокъуэр и къару илъыгъуэу цІыхубэм яхуэлэжьащ, къыщалъхуа къуажэм и цІэр жыжьэ игъэlуни хузэфІэкІащ.

Иджыри сыщіалэу, дзэ къулыкъур зэфіэкіыу 1965 гъэм къэзгъэзэжа нэужь, колхозым шофёру сыщылажьэу, Хуэдз къуажэм Беданокъуэр зи унафэщіу щыта колхозым щіэх-щіэхыурэ сагъакІуэрт, ди колхозым и завхозу щыта Сунш Шамсэдин ЩэрэтлІокъуэ и къуэр сагъашэурэ. Зэм люцернэ жылэ, зэм суданкэ къитшауэ щытащ. А зэманым колхозым и тхьэмадэу щыта Беданокъуэ Аскэрбий и унагъуэм дригъэблагъэурэ хьэщ агъэ къыдихыу, и щхьэгъусэм шыгъу-пастэ ІэфІ тхуигъэхьэзырурэ пщІэшхуэ къытхуащІу зэрыщытар гуапэу сигу къинэжащ. Къамбулэтрэ Аскэрбийрэ икъукІэ фІыуэ зэрылъагъуу къекІуэкІащ. Я дуней ехыжыкІари тІуми зэщхь хъуащ. Машинэ зэжьэхэуэм хэкІуэдащ. Я ахърэтыр Тхьэм нэху ищ І. Къамбулэт Аскэрбий и хьэдэщ Іэлъхьэм къик Іыжауэ и хъыбар щыжи!эжым зыхуэмы!ыгъыу и нэпсыр къыф!ыщіэжырт, апхуэдизкіэ а ліищым я кіуэдыкіар игу щіыхьати. Республикэпсо зэхуэс екlуэкlам и бухгалтер нэхъыщхьэри и гъусэу хэтауэ къэкіуэжу насыпыншагъэр къэхъуат. Гъуэгу щытехьам пшахъуэ мывэ телъакъым зэрызэрагъэпэщыжынум хуагъэхьэзыра гъуэгум. Зэхыхьэ нэужьым жэщ къатехъуауэ, пшагъуэри Іуву телъу къыздэкІуэжым, Хуэдз къэблэгъэжауэ гъуэгум пшахъуэ мывэ тракіутауэ къыщіэкіат. Къахуэкіуэ машинэм къидз нэхум шофёрым гъуэгур иримыгъэлъагъуу, зэтракІута пшахъуэ мывэм дэжейри щхьэпридзат ахэр зэрыса машинэр. Апхуэдэу Хуэдз къэблэгъэжауэ шофёрри ещанэу щыри гуузу иукlат.

Ар къэхъури мазиті хуэдэ дэкіауэ, сэ хьэлъэзешэ машинэ къэсхуну сагъакіуэ. Дыкъыздэкіуэжым пщэдджыжым сыхьэтибгъухэм Армавир дыкъэсащ. Хуэдз къуажэм дыдыхьэу Аскэрбий и щхьэгъусэм дыхуэгузэвэну къыщыхэслъхьэм, Борис абы арэзы техъуащ. Зы сыхьэтрэ ныкъуэм къуажэм дынэсри Аскэрбий и щхьэгъусэм дыхуэгузэващ. Абы дызэрыкІуар цІыхубзым апхуэдизкІэ гуапэ щыхъуати, ар къызэрытщыгуфІыкІар къэІуэтэжыгъуейщ. Іэнэ къищтэу димыгъэхьэщ ауэ дыкъыдигъэк ыжакъым. Дыкъыщежьэжым зыкъысхуигъэзащ Къамбулэт сэлам гуапэ хуесхыжыну икІи къызэрелъэІуауэ щыта Іуэху гуэрым и хъыбарыр игу къэзгъэкІыжыну къызжиїащ. Дыкъэсыжа нэужь сыщіыхьэу и сэламри есхыжыну, пщэрылъ къысщищІари жесІэну ескуркъым сошынэри. Апхуэдэурэ махуэхэр кlуэрт, сыгузавэу. Зы тхьэмахуэ хуэдэ дэкlауэ, пщэдджыжьым тхылъымпІэм Іэ трезгъэдзэну, мыхъур трезгъэгъэуэну сыщІыхьэн хуей хъуащ. Къамбулэт тхылъымпІэхэр къызитыжа щхьэкіэ сыкъыщіэмыкіыжу сыщытт, гукъыдэж зэри-Іэм гу лъыстауэ. ИтІанэ езыр-езыру къопсалъэри къызоупщІ: «Сыт, Заудин, щхьэ ущыт?». Абдеж псори хуэсІуэтэжащ. Къызэшхыдэн дэнэ къэкіа, сыту фіыуэ уигу къэкіа жиіэри гуапэ щыхъуат. Сэламри и гуапэу сіихыжри, къыщіельэіуа Іуэхури зэрыщымыгъупщар, зэфІэкІмэ езыр зэрыпсэлъэжынур дыщІигъужащ. КъызэрыщІэкІымкІэ, Аскэрбий мыгъуэм и щІалэм институтыр къиухауэ, къыхуагъэлъагуъэ лэжьапІэхэр имыдэу КъэбэрдеймкІэ къэкІуэну хуэпабгъэу арат. Дубки хьэблэмкіэ щыіа заводым инженер нэхъыщхьэу игъэкІуауэ щытат ар Къамбулэт. А тхьэмыщкІэри, и ныбжьэгъум и кlуэдыкlам хуэдэу, силос lухыжыгъуэм щlидза къудейуэ пщэдджыжым жьыуэ Аргудан къыдэлъэдауэ къыздэкІуэм, джабэ лъапэм деж Налшык - Ташлы - Тала автобусым ис шофёрыр тежеикІри къыхуэкІуэ машинэм къыжьэхэуащ. Къамбулэт абы кърита удын хьэлъэм иужькІэ махуэ ещанэм дунейм ехыжащ. СССР-м УзыншагъэмкІэ и министр, профессор Чазов Евгений и лэжьэгъу дохутырит! и гъусэу къэк!уат абы щыгъуэ, ауэ къылъыса фэбжьым къахуегъэлакъым. Иужьрей псалъэу жиlэжар - къыжьэхэуа шофёрыр ямыгъэтІысынырт, арщхьэкІэ ягъэтІысащ икІи тезыру илъэсипщІым нэблагъэ щысыну тралъхьащ.

Фэеплъ тхыгъэр зи Іздакъэ къыщІзкІа Беданокъуэ Мэрзият узыншагъэ быдэ Тхьэм кърит! И ныбжь Тхьэм иригъэкъу! Беданокъуэ лъэпкъым зи мычэзу нэщхъеягъуэ Тхьэм фимыгъэлъагъукіэ. Аскэрбий тхьэмыщкіэр фщымыгъупщэу лъэпкъыр Тхьэм фигъэпсэу!

> ЖАНОКЪУЭ Заудин, лэжьыгъэм и ветеран. Аргудан къуажэ.

Мы гъэм фок адэм и 8-м щыщІэдзауэ махуитхукІэ Налшык къалэ щекіуэкіащ Іэщіагъэм хуэшэрыуэу зегъэужьынымкіэ агентствэм и щапхъэм тета епщіанэ «Іэщіагъэлі ныбжьыщіэхэр» лъэпкъ чемпионатыр. Абы къзралым къзралым и щіыпіз куздым щыщ еджа-кіуз 700. Зэпеуэм хэтахэм лэжьыгъэр я еджапіэм щыіэжу видео зэпыщіэныгъэкіэ ягъэлъэгъуащ, я щІыпІэм исыжу онлайн Іэмал къагъэсэбэпу цІыху мин кІэлъыплъырт.

ДИ республикэм щыщу зэ-пеуэм хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэр «УхуакІуэ» колледжым (и унафэщІыр Сунш Заудинщ) щеджэ Къунаш Тамерлан. Ар хэхуащ япэ увыпіэхэр кэзыхьа ціыхуитхум. Абы и лэжыгьэр зытеухуауэ щытар фіыуэ зыхищіыкі плиткэ илъхьэкіэрщ. Тамерлан «Ухуакіуэ Іуэху» къу-

дамэм (унафэщІыр Газдановэ Зинаидэщ) и ещанэ курсым щІэсщ. Ар къыщалъхуащ Лэскэн щІыналъэм хыхьэ Анзорей къуажэм. Абы и адэ-анэ Къунашхэ Азэмэтрэ Фатіимэрэ щіалэ ціыкіур адыгэ хабзэм щіапіыкіащ, лэжьыгъэр фіэфіу, нэхъыжьым пщІэ хуищІу ягъэсащ.

Къунаш Тамерлан хыхьащ а зэхьэзэхүэм, ІэщІагъэм и щэхү псори зэригъэщІэным сытым дежи зэрыхущІэкъум къыхэкІыу.

- Апхуэдэ зэпеуэхэм япэ дыдэу сыхэтауэ аращ, - же э Тамерлан. къышызата лэжьыгъэр хьэлэмэтт икІи гугъут, ещхьт шахмат джэгум. Ар схуэхъуащ гъэунэхуныгъэшхуэ икІи схужыІэнущ апхуэдэ чемпионатхэм цІыхум и Іэзагъыр нэхъ лъагэ зэрищІыр. ЕджапІэм сызыхурагъэсар къэзгъэлъэгъуащ. Си егъэджакІуэ

Тамерлан и зэф эк І

Гуэнгъэпщ Ратмир зэрыжиІэмкІэ, уи къарур здынэсыр къыщыбгурыІуэнур апхуэдэ зэпеуэхэм ухэта нэужьщ. Сэ фІыщІэшхуэ яхузощІ сезыгъаджэ, сызыгъасэ егъэджакІуэхэм.

Лицейм щылажьэ егъэджакІуэхэри къыдеджэхэри гуапэу топсэлъыхь щІалэм: «Тамерлан лицейм къызэрыкіуэрэ, и хьэлщэн дахэм удехьэх, еджэным зэрыхуэпабгъэр, и ныбжьэгъухэр зэригъэпэжым, егъэджакІуэхэм пщІэ зэрахуищІым, зэрыцІыху гъэсам псори зыІэпешэ. И адэанэм фіыщіэ яхуэфащэщ апхуэдэ щіалэ іэдэб, щэныфіэ зэрагъэсамкІэ»

Зи гугъу тщ а чемпионат хуэдэхэр егъэкІуэкІыным мыхьэнэшхуэ иІэщ. Абыхэм еджакІуэ-

хэм къыхаха ІэшІагъэм пэжу жэуэплыныгъэшхуэ яхэлъу зэрыбгъэдэтыным хуагъасэ, езыхэм я зэфіэкіыр здынэсыр къапщытэ, я Іэзагъыр ирагъэфІакІуэ, утыку кърахьэ. Апхуэдэурэ шхьэж хузэфІэкІынур здынэсыр наІуэ къыщохъу, адэкІэ здаунэтІыну лъэныкъуэр къащІэ.

Зэпеуэм хэта псоми хуагъэфэщащ сертификатрэ ІэщІагъэ къыхахахэм зэрыхуэІэзэр къэзыгъэлъагъуэ скиллс-паспортрэ. Къэпщытак Гуэхэми егъэджак Гуэхэми пыlудзауэ lэщlагъэлl зэрагъэхьэзыр программэхэр къапщытэжащ.

> ШОРЭ Раисэ, «УхуакІуэ» колледжым и къудамэм и унафэщІ.

Тхыдэ

Пасэрей фадэ лІэужьыгъуэхэр

Адыгэм махъсымэр ижь-ижьыж лъандэрэ егъавэ. Ар хьэщіэ лъапіэхэм хуаіэт, хьэгъуэліыгъуэр, гуфіэгъуэ дауэдапщэхэр зэрагъэбжьыфІэ фадэ лІэужьыгъуэщ.

МАХЪСЫМЭМ гъэвэкіэ зыбжанэ иіэщ, ауэ этнографхэм зэрыжаlэмкlэ, пасэрей зэманым ар нартыху кІытэкІэ ягъавэу щытащ. Апхуэдэ гъэвэкіэм папщіэ нартыхур псы хуабэкіэ ятхьэщіырт, хьэуазэм хэлъу щауфэрти, кыфыгъэ щагъзувырт. Махуэм зыбжанэрэ псы теутхэн хуейт абы, псыІагъэ иІыгъын, къикІыкІын папщІэ. Махуэ зыбжанэкіэ апхуэдэу кърагъэкіыкіа нартыхур яхьэжа нэужьт «кіытэ» щыхъур. Апхуэдэ щіыкіэкіэ ягъэхьэзыра нартыху хьэжыгъэм чыржын къыхащІыкІыжырти, ягъажьэрт. Ауэ яшхын щхьэкІэкъым, атІэ чыржыныр яущыкъуейрт, псы къэкъуэлъа упщіыіужа щіакіэрт, иджыри кіытэ тіэкіу хакіутэжырти, махуитікіэ кіыфіыгъэм щагъэувырт. Ар къэкъуэлъа нэужь фокІэ ягъэІэфІырт иджыри псы щіыіэ щіакіэжырти, икіи мыіуву икіи мыпіащізу зэхащіэрти, иджыри махуитікіэ щагъэтырт. Хьэзыр хъуа махъсымэр дзасэ гъэплъакіэ зэіащіэрт, дыщафэ дахэ, мэ гуакіуэ иіэн папщіэ.

ЕтІуанэ гъэвэкІэм папщІэ къагъэсэбэпыр хугущ. Ар иужьы уэк э къежьа Іэмалщ. Мэк іи, и Іэф Іагъкіи, и плъыфэкіи нэгъуэщіщ. Піастэм ещхьу хугур ягъавэ, ягъэупщіыіужри, псы къэкъуэлъа упщіы-Іужа щіакіэ, дрожж, фошыгъу, хуэнщіей тіэкіу халъхьэри, махуи 5-6-кІэ щІахъумэ. Нэхъыбэрэ щытыху, махъсымэр нэхъ гуащІэ мэхъу. Махуихыр дэкіа нэужь, щіэтіысыкіа іувыр къамыгъэхъейуэ, фадэ піащіэр къытрахри, дзасэ гъэплъакіэ зэіащіэ. Ху махъсымэм плъыфэ дахэ иіэн, мэ гуакіуэ къыхихын папщІэ фошыгъу гъэжьа халъхьэри, хэткіухьыху зэіащіэж.

Къыхэгъэщыпхъэщ ху махъсымэм градус 13 и гуащ агъыу, нартыху махъсымэм градуси 6 - 8 фіэкі зэрамыіыгъыр.

ЩыІэщ иджыри зы фадэ лізужьыгъуэ, нобэкіэ кІуэдыжауэ жыпіэ хъуну. Ар мэрэмэжьейщ. И гъэхьэзырыкіэкіэ нартыху махъсымэм нэхъ тохьэ. Нартыху хьэжыгъэ, гуэдз хьэжыгъэ, хуэнщІей тіэкіу зэхакіутэ, псы къэкъуалъэкіэ зэхапщэри, хуабапіэ ягъэув. Махуэ зытіущкіэ къэкъуэлъа нэужь хьэкум трагъэувэри, псыуэ щІэтыр щІэвэщіэху къагъавэ. Псыр щіэвэщіа нэужь, къанэм зэреджэр курыбэщ. АдэкІэ фэндышхуэ къащтэ, фо піащіэ иракіэ, курыбэм щыщ тіэкіу тралъхьэри, абы и щхьэм без (фохьэкіуэ) къытралъхьэж. Апхуэдэ защІзу, къытебгъэзэжурэ, фэндыр из хъуху зэтыболъхьэ. Ищхьэ дыдэм фо пащіэ куэду тракіэ, фэндыщхьэр ягъэбыдэри, илъэс зыбжа нэкіэ щіым щіатіэ.

Хьэзыр хъуа мэрэмэжьейр хуэсакъыпэу къыдрахьеиж. Сыту жыпіэмэ, ар іыхьэ-іыхьэу зэщіэкіауэ фэндым итщи, зэхэзэрыхьыжынкіэ хъунущ. Ищхьэ дыдэр, нэхъ піащіэр, псом нэхърэ нэхъ гуащІэщ. Ар хьэгъуэлІыгъуэхэм, хьэщІэ лъапІэхэм щхьэкІэ яхъумэу зэрахьэрт. ЕтІуанэр, нэхъ Іувыр, уэркъыбжьэу ятырт. Ещанэр, дыгъэм хуэдэу дыщафэр, къызэрыгуэкі фадэу ціыхубэм яіэт.

Махъсымэ псалъэр къызытехъукам, абы и мыхьэнэм и гугъу пщІымэ, гъэщІэгъуэн гуэрхэр къыпхуэтІэщІынущ. Санскритым (индусхэр къызытехъук ыжа пасэрей лъэпкъыжьым я бээм) хэтш «сымэ» псалъэр. Сымэ жыхуа!э фадэ л!эужьыгъуэр фіэщхъуныгъэм ехьэліа дауэдапщэхэм къыщаюту щытауэ къыхощыж лъэпкъыжьхэм я

Сымэр зэрагъэхьэзыру, къызыхащІыкІу щытам и щэхүр зыми ищІэркъым. Ауэ пасэрей къэжэрхэм я тхьэ унэхэм къыщагъуэтыжащ сымэ щагъавэу щыта пэш хэхахэмрэ, абы щхьэк!э къагъэсэбэп хьэкъущыкъухэмрэ. Лъэпкъыжьхэм зэхуэдэу яla «сымэ» псалъэм фадэ жиlэу къикlыу къыдощтэри, «махъ» хъужыр сы́т?!

Нарт ІуэрыІуатэм къызэрыхэщыжымкІэ, Сэтэней Гуащэ игъавэу щытащ санэху жыхуаІэ фадэ пащіэр. Санэплъыр зищіысымрэ ар къызыхащІыкІыу щытамрэ дыщыгъуазэмэ, санэхур зищІысыр ямыщІзу къэгъуэгурыкІуащ... Ауэ, къыхэгъэщыпхъэщ, санэхур, аркъэм хуэдэу узэщІэплъу, плъыфэншэу зэрыщымытар. И фІэщыгъэцІэм тепщІыхьмэ, санэхур хужьу щытыпхъэщ. Языныкъуэ лъахэхутэхэм зэрыхуагъэфащэмкіэ, санэхур шэкіэ ягъавэрт, Іуашхьэмахуэ лъапэ уэру къыщыкі «хвойник» жыхуаіэ псей лізужьыгъуэр хэлъу. Къыхэгъэщыпхъэщ хвойникым эфедрин жыхуа іэ дагъэ лІзужьыгъуэр куэду зэрыхэлъыр. Абы чэф уещІ, цІыхум и адреналиныр дрегъэкІуей, и къарум хегъахъуэ, бжынфіэ, жыджэр ещі. Арауэ жаіэ нартыжьхэм я къарур къызыхахыу щытар.

«Хъымэ» жыхуа і пасэрей иран фадэри къызыхащІыкІыу щытар хвойникщ.

Лъэпкъ зэпэжыжьэхэм зэхүэдэү яІа мы фадэхэм фіэщыгъэціэр зэрызэпэджэжыр псом нэхърэ нэхъ сфіэгъэщіэгъуэнщ, си щхьэкіэ.

ФЫРЭ Анфисэ.

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм Зыгъэхьэзырар НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэщ

Цыкіухэм папщіэ

Іуащхьэ щыгум

Цыжьбанэр гъуэлъыжрэ ныбжьэгъум и фий макъ къызэхихащ. Ар къыщыщІэкІым къилъэгъуащ и ныбжьэгъур уафэм зэры-Цыжьбанэр дэплъейр. къызэрыщІэкІар зэхимыхауэ абы и нэр уафэм етат.

Сыт абы къыпхуридзыхыну узыхуейр? - дэгушы ащ Цыжьбанэр ЩІыІубым. - Накіуэ, Іуащхьэм дыте-

гъэс, - жиlаш абы Цыжьбанэм и упщІэр зыщхьэдигъэ-

Цыжьбанэми фІэфІт пщыхьэщхьэм хэплъэу, хэдэlухьу Іуащхьэм тесыни, хьэуэ къыхигъэкІакъым. Ныбжьэгъум и ужь иту кІуэ Цыжьбанэм игъэщІагъуэрт къандзэгу жьэхэмыуэу е мылъэпэра-пэу Щыјубыр јуащхьэм зэрыдэкІыр.

- Дыкъэсащ. Сыту пщыхьэщхьэ телъыджэ!

- Хьэуа щІыІэтыІэр сыт и уасэ!

- Жэщ хьэпіаціэхэм я макъ

зэпэджэжхэр-щэ! Пэжщ. Мо мазэгъуэр плъа-

гъурэ?

Сыт хуэдэ езы а мазэр? Цыжьбанэр зэІынащ. жащ.

«Плъагъурэ» жиІэн хуеякъым, иджы сыт щІегъуэжкІэ, и ныбжьэгъум и жагъуэ ищІащ.

И зо, зэхэпхрэ? И гугъу къысхуэщІыт мазэм. зэрыплъагъуращ сызыхуейр.

Цыжьбанэм зыри жимы ізу ину щэтащ.

- ИІэ, хуэмыху. Уэ къыз-жумыІэм хэт къызжиІэн?

ЩІыІубым и псалъэхэм ар тригъэгушхуащ.

Мазэр, пщіэрэ, Щіыіуб ціыкіу, хъуреябзэщ. Нышхьэбэ уафэм пшэ телъкъыми, вагъуэхэри мазэри ІупщІу болъагъу. Мы Іуащхьэм сытесу сыщеплъкіэ, вагъуэхэри мазэри нэхъ ину, нэхъ лыду къысщохъу.

- Сэри мы Іуащхьэм сыщытесым деж мазэри вагъуэхэри слъагъуу къысщохъу. зытемылъ жэщ уафэ къабзэм мазэр зигъэщагъуэу вагъуэхэм тхъуэплъышхуэу къахощ. Абы къыпих нурым хьэ-уар ходжэгухь. И ныбжьэгъу жьыр къепщамэ, щІиупскІэнути, ныщхьэбэ абы тІэкІу хуэзэшу къысщохъу. Уеблэмэ и піэм икіыну хуэмейуэ зигъэжьажьэу уафэгум зыщею зыгуэрым пэплъэ нэхъей. Щылъэм тетхэр дызэреплъыр ещІэр, езыми зэрыизыр, и дахагъэр и напщІэ телъщи зегъэщІагъуэ. Сытми аращ... Накіуэ.

пидзыжын Цыжьбанэм имыгъуэту мазэм хуеплъэ-кlыурэ Щlыlубым и ужь иувэЛъэпкъ шхыныгъуэхэр

CA AAISIƏ ITCAAISƏ

Лэпс зэщІэт, мэлыл, хъынкІэл хэлъу

Мы хьэнтхъупсыр къызыхащІыкІыр мэлыл пшэрщ. Абы шхьэкіэ мэлылыр яупщіатэ, хъынкІэлым ещхьу хуэкІыхь цІыкІурэ, хьэлъагъыр г 15 - 20 хъууэ. Псы щІыІэкІэ ятхьэщІ, шыуаным иралъхьэ, псы щіыіэ щіакіэри, мафіэ иным тету зэ къытрагъэкъуалъэ, тхъурымбэр къытрахыурэ. Итіанэ мафіэр щабэ ящі, шыгъу тіэкіу хадзэ, шыуаныщхьэр трапіэри, ягъавэ зы сыхьэт-сыхьэтрэ ныкъуэрэ хуэдизкіэ, зэзэмызэ тхъурымбэр къытрахыурэ. Итlанэ хьэзыр яща хъынкlэлыр зэlащlэурэ абы халъхьэ. Ма-ИтІанэ хьэзыр фІэр ину ягъавэ дакъикъэ пщыкІутху-хуэдизкіэ. Халъхьэ бжьын упщіэта, ціыкіуурэ упщіэта шыбжий, шыуаныщхьэр трапІэри, дакъикъитху-хыкІэ ягъавэ. Хьэзыр хъуа хьэнтхъупсым бжьыныху убар халъхьэ, зэlaщlэ, шыуаныщхьэр трапіэри, зэ къытрагъэкъуалъэ. Пэшхьэкум къытрахыжри и щхьэр тепіауэ дакъикъи 5 - 6-кіэ

щагъэт нэхъ зэхэшыпсыхьын, мэ гуакіуэ къищтэн щхьэкіэ. Пщтыру яшх, щіакхъуэ и гъусэу. Щакхъуэ дэзымышхи щыІэщ.

Халъхьэхэр (цІыхуитІ Іыхьэ): Къупщхьэ зыхэмылъ мэлылу - г 200, лыр зэрагъэвэну псыуэ - г 800, бжыныщхьэ укъэбзауэ - г 40, бжыныху укъэбзауэ - г 15, шыбжий сыр мыхьэжауэ, шыгъуу - узыхуейм хуэдиз. ХъынкІэлым халъхьэхэр:

Гуэдз хьэжыгъэу - г 170-рэ, джэдыкІэу - г 20 (джэдыкІэ ныкъуэ), шыгъуу, псыуэ - узыхуейм хуэдиз.

ДжэдыщІэ гъэкъэбзар зэпкърах, псы щІыІэкІэ ятхьэщІ. Тебэ куум иралъхьэ, псы щІыІэ тІэкІу щакіэ, шыгъу хадзэри и щхьэр тепіауэ мафіэ мыиным тету дакъикъэ 15 - 18-кІэ тхъурымбэр къытрахыурэ ягъавэ. Псыр зэрыщІэващІэу тхъур щІалъхьэри, зэрагъэдзэкІыурэ дакъикъи 8 - 10-кіз ягъажьз. Иужькіз мыціыкіуурз упщізта бжьыныр щІалъхьэ, и щхьэр трапіэри, зэзэмызэ зэlащlэурэ бжыныр тхъуэплъыфэ хъуху ягъажьэ, шыбжий плъыжь хьэжа траудэри зэlaщІэ, тебащхьэр трапІэжри псори зэрызэщІэлъу хьэзыр хъуху ягъажьэ. Лыри бжьынри зэщІэлъу Іэнэм трагъэувэ. Піастэ, щіакхъуэ дашх.

Халъхьэхэр (зы цІыху Іыхьэ):

Джэдылу - г 380-рэ, зэрагъэвэну псыуэ - г 50, тхъууэ - г 100, бжыныщхьэ укъэбзауэ - г 150-рэ, шыгъуу, шыбжийуэ - узыхуейм хуэдиз.

«Адыгэ шхынхэр» тхылъым къитхыжаш.

Джэдыл, бжьын щІэгъэжьыхьауэ

• Псалъэжьхэр

Зи игъуэр дахэщ

♦КъыптекІуэ лъэщщ.

♦Мафіэм сахуэ ещіри дзэм шхахуэ ищІыркъым. **♦**Шу гъуэгурыкІуэм бзыпхъэ

трех. ♦Хамэхьэр къохьэри унэхьэр

иреху. ♦ЗыщІ нэхърэ еплъ нэхъ Іэзэщ.

♦Джэду здэщымыІэм дзыгъуэ щоятэ. **♦**Мыдэф и Іуданэ кІыхьщ.

♦Зи игъуэр дахэщ.

♦Ныбгъуэр бгъасэми, хьэсэр и плъапіэщ.

♦Хейм и лъыр хамэм ещІэж.

♦Хуарэр дэхуэхмэ, гум йокъу. фЦІыхум я фэр зэрызэхуэмыдэм хуэдэу, ягури зэхуэдэкъым.

♦Чэзу зимыІэ щыІэкъым.

♦УэфІрэ уэлбанэрэ я хьэкъ зэтенэркъым.

♦Удэмэ - Іуданэ, убзэмэ - бзыхьэхүэ.

♦ЗыхуащІэ нэхърэ зыщІэф.

♦КъыптекІуэ лъэщщ. **♦**Хамэ ущие тхьэмахуэщ, хабзэ

хьэху махуищщ. **♦Пщы зыфІэпщым** къыпф Іещ.

♦Дзэм хамэ хэткъым.

♦Дзыгъуэ пэтрэ и гъуэ щылІы-

хъужьщ.

щыгъуэ бжьэдыгъур зэшщ.

Чэнджэщхэр

Акъылыр жан зыщІыр

 Шыбжий сыр зышхрей ціыхур акъыл жан мэхъу. •Зи бзэгу къихуахэм джэдгын ущэба жьэдагъэщащэри, я жьэр зэтепіауэ щагъэтщ и ибжьэныр иухыхукІэ, итІанэ къыжьэдадзыж. Ар щащІыр гъуэлъыжыгъуэм и дежщ.

●Шыл, бабыщыл, къазыл пшэрхэм къыхащІыкІ шхыныгъуэхэр, абы я дагъэр сэбэп яхуохъу щІыІэ зыхыхьахэм, жьы зыхуримыкъухэм, жьэн уз зиІэхэм.

Нартыху піастэ хуабэрэ бжьыныщхьэ укъэбзар шыгъум хагъауэурэ зышхрейхэр фІыуэ мэжей, абы лъыр фІыуэ зэрегъакіуэ, нэкіу зэлъахэми зрегъэшэщІыж.

●Шха иужькІэ бжэмышхри гуахъуэри Іубауэ ягъэтІылъыркъым, гуэныхышиуэ пылъщ жаІэ.

●Къалмыкъ шей пщтырым адыгэ шатэ Іувыр хэпкіэмэ тхъууэ мэжабзэ. Апхуэдэу мыхъун щхьэкІэ, шатэ Іувым псы тіэкіу хакіэ, зэіащіэри, итІанэ къалмыкъ шейм хакІэж.

•Ямылейуэ ялъэса мэл е былым укlам и лъатэм кхъуей щІагъуэу хихыжынукъым.

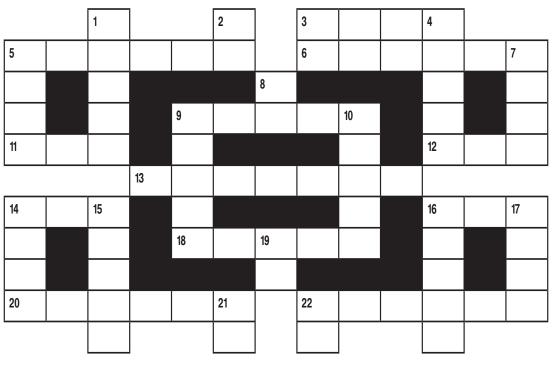
КЪУБАТИЙ Борис.

Псалъэзэблэдз

Екіуэкіыу: 5. Цей щызэіуащэкіэ къагъэсэбэп Іуданэр дэзыш-къыдэзышыж пхъэ кіапэ папціэ. 6. Ціыв хъурей ціыкіу, ІэпапІэ фІыцІэ жыгьейхэр хэсу. 9. Вакъэ лъапщэ кІыхь. 11. Курыт Азием я хэку Іэтащхьэхэм зэреджэу щыта. 12. ... нэхърэ джэдыкіэ нэхъ Іушш. **13**. Пхъэм къыхэщІыкІа Іэмэпсымэ, шэмэджым дадзэу. 14. Шы къэпщІэнтІам къыщхьэщех. 16. Гъэгъа хужь ціыкіухэр къызыпыкіэ, яукъэбзурэ яшх удз. 18. ЦІыху цІыкІунитіэ. 20. Хадэхэкі. 22. Къумым, губгъуэм хьэпшып щызезышэу ит гуп.

Къехыу: 1. Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхубэ усакІуэ. 2. Си гъунэгъум кІэпІейкіэм ... трепіытіэ. 3. Піащэ, пшэр. 4. Щхьэусыгъуэ гуэркІэ къуажэр зыбгынауэ мэзым, къуршым зыщызыгъэпшкly. 5. Фочышэу къагъэсэбэп бдзапцlэ хъурей цlыкly. 7. Зи пэр хужьыфэ къуаргъ фІыціэ. 8. Диным зэрыжиіэмкіэ, зи щіалэгъуэр имыкlыу жэнэтым ис тхьэlухуд. 9. ТхылъымпІэхэр, фэхэр, нэгъуэщІхэр зэрызэкІэрагъапщІэ. **10**. Къуэ куу, дэуда. 14. Шындырхъуохэм, блэхэм я хэщ апіэ. 15. Ціыху ткійй, гъущіэгъуншэ. Е цІыхухъуцІэ. 16. ... хиса жыгыр мэгъу. 17. ... зэхэдээ нэхърэ акъыл зэхэдээ. 19. ХакІуитІ абы щІэзэгъэнукъым.

Зэхэзылъхьар МЫЗ Ахьмэдщ.

Фокладэм и 24-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкІуэкІыу: 1. Нэкулъ; 3. Дерс; 7. Бгъэіулъ; 8. Бэрэжьей; 11. Тхьэгъуш; 13. Къуапэ; 14. Хъудыр.

Къехьыу: 1. Нэгъуд; 2. Кумб; 4. Еплъ; 5. Сабэ; 6. ШэгъэфІэІу; 9. Бжыкъу; 10. Епэр; 11.

Топ; 12. Шэд.

си фащэр адыгэ фащэщ

Фокlадэм и 28-р Адыгэ фащэм и махуэу зэрагъэуврэ илъэсипщі ирокъу. Абы лъандэрэ а Іуэхум лъэпкъ гъащІэм увыпІэ щхьэхуэ щеубыд. Ар иджыри зэ щыхьэт тохъуэ тхыдэ жыжьэм къыпхыкіа фащэ телъыджэ лъэпкъым къы-зэрыщіэнам. Ар зыгъэлъапіэхэм кіуэ пэтми къахохъуэ адыгэ фащэкіэ хуэпауэ а махуэм лэжьапіэ, еджапіэ кіуэ ныбжьыщіэ куэдым къалэ уэрамхэм уащрохьэліэ. Кіуэ пэтми, нэхъыбэ мэхъу фащэ

езыгъэдхэмрэ ар зезыхьэхэмрэ. Илъэс къэс а махуэм ирихьэлІэу гуфіэгъуэ дауэдапщэ, зэпеуэ, зэхыхьэ гъэщіэгъуэнхэр ди щіыналъэм къыщызэрагъэпэщ. Адыгэ фащэм и тхыдэм, абы иІа, иджы игъуэта теплъэм, фащэм и мыхьэнэм теухуа дерсхэр еджапІэхэм щрагъэкіуэкі, фильмхэмрэ нэтынхэмрэ щагъэлъагъуэ.

Дэтхэнэ адыгэми насыпу къелъытэ и пкъым хуэфіыпс фащэ екіу иіэныр. Къызыгурыіуэм ещіэ адыгэ фащэр фэилъхьэгъуэ къудей мыхъуу, укъызыхэкіам хуэпщі пщіэм и щыхьэт гуэру зэрышытыр. Ар лъэпкъым и гупсысэ, зэфіэкі, Іэзагъэ къызытещыж Іэужь нэсщ.

Адыгагъэр **КЪЫЗЫЩЫВНЭ**

Адыгэ фащэр лъэпкъым и хабзэм, хьэлщэным я теплъэу къытхуэна мылъкущ.

СэркІэ адыгэ фащэр джэгуакІуэм и фэилъхьэгъуэ къудейкъым, атІэ къытщхьэщымытыж нэхъыжьхэм яхуэфащэу дунейм дызэрытетын хуейр сщызымы-гъэгъупщэ щыгъынщ. Мы тхыгъэм къеджэ дэтхэнэми лъэlукІэ захуэзгъэзэну сыхуейт. Иужьрей зэманым фащэр щызытІагъэр куэд хъуа щхьэкІэ, ар щыщатІагъэкІэ зэрыадыгэр, а фащэмрэ адыгагъэмрэ хуэфащэу зэрызащІыпхъэр зыщамыгъэгъупщэну солъэlу. Фащэр щыптlэгъэн папщІэ лъэпкъым ухуэфащэу ущытын хуейщ. Си щхьэкІэ псом нэхърэ нэхъыбэу сигу къеуэ Іуэхугъуэхэм ящыщщ пщащэ ціыкіухэм ціыхухъу фащэ зэрыщатІагъэр е цІыхухъу фащэм и пкъыгъуэхэм щыщ бзылъхугъэхэм зэрызыкІэралъхьэр. Ар емыкіу дыдэщ. Къызгурымыіуэм жеіапхъэщ. Ар цІыхухъумрэ цІыхубзымрэ я пщІэр зэхэхауэ зыхъума щыгъынщ. А тІур зэхэзыпщэм лъэпкъым и пщІэр игъэулъийуэ къызолъытэ.

«Дыгъужьым зи мэл пхьы хъуну мэлыхъуэр и пыlэмкlэ къещlэ», адыгэ псалъэжьыр зэхьэлІар пыІэракъым, атІэ цІыху фащэрщ. Фащэр екІуу пщыгъын, абы хуэфэщэн вакъэ пылъын хуейщ. КъищынэмыщІауэ, фащэр зауэлІ щыгъыну щыщыткіэ, абы мэлыхъуэ пыіэ пыплъхьэнкІэ Іэмал иІэкъым. Ар адыгэм ди фащэ зэгъэкlукlэм и хабзэм пэрыуэ Іуэхугъуэщ. Пасэрей сурэтхэм сахэплъзурэ нэгъуэщ Іуэхугъуэ куэдми гу лъыстащ. Ауэ псом нэхъапэращи, ар Іэпкълъэпкъыр зэрыбгъэдэхэн щыгъынкъым, атІэ лъэпкъым лъэныкъуэ псомкІи ехьэлІа гупсысэхэр зы зыщІ фэилъхьэгъуэщи, зэкіужу фіэкіа щывмытіагъэ!

Сэ фащэ зыбжанэ сиІэщ. Пэжым ухуеймэ, мылъкушхуи абыхэм тезгъэкІуэдащ, пкъыгъуэ куэдыр пасэрей адыгэхэм ейм хуэдэу, дыжьыным къыхэщІыкІащ. Урысейм и щІыпІэ куэдым, хамэ къэралхэми ди фащэр щыщыстІэгъащ. Псом хуэмыдэу ар щызотІагъэ адыгэ хьэгъуэл іыгъуэ, кхъуейплъыжькІэрыщІэ, лъэпкъ зэхуэсхэр щезгъэкіуэкікіэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапіэм ПИ № ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

дежкіэ фащэм иіэ мыхьэнэм, ар щіыщатіагъэ щхьэусыгъуэм теухуауэ упщіэ зыбжанэкіэ захуэдгъэзащи, къыджаіахэр ди гуапэу фи пащхьэ идолъхьэ.

Сысейм и тхыдэр

Си фащэм и тхыдэр си деж къыщежьакъым, си дежи щиухынкъым. ИлъэсипщІым нэблэгъауэ адыгэ фащэ сиіэщ. Ар зэрысхуадрэ куэдкіэ нэхъ бей сыхъуауэ къысщызыгъэхъу къару къысхелъхьэ. Фащэр махуэ къэс пщыгъын фэилъхьэгъуэкъым, ауэ ар дэтхэнэ адыгэми иІэн хуейщ. Пэжщ, абы ахъшэ токіуадэ, ауэ языныкъуэхэм щІыхуэ къащтэу къащэху хьэпшыпхэм нэхърэ нэхъ мыхьэнэншэкъым ар уи унагъуэ илъыну.

Балигъ сыхъуа иужь схуада фащэм хъыбар щхьэхуэ иІэщ. Илъэсибгъу ипэ Мейкъуапэ щекіуэкіа «Адыгэ пщащэ» дунейпсо зэпеуэм срихэтыну Къэбэр-

Си псалъэхэм я кІэухыу адыгэ псоми лъэјукіэ захуэзгъэзэнут, адыгэ фащэр щыщахыжкіэ, адыгагъэр къызыщанэну. ДЖЭДГЪЭФ Беслъэн, джэгуакіуэ

Гушхуэныгъэ къызет

Лэжьэн щіэздзэу ахъшэ тіэкіу зэхуэсхьэса иужь, псом япэ адыгэ фащэ езгъэдауэ щытащ. Хуэм-хуэмурэ бгырыпхри бгъэгујулъри зэзгъэпэщауэ сијэщ.

Іэмал сиіэху сфіэфі дыдэу щызотіагъэ. Си фащэр адрей щыгъын псоми хэхауэ, нэхъ сыхуэсакъыу, сабэ трезмыгъыхьэу сохъумэ. Махуэ къызэрыгуэкІхэм щыстІэгъэну сыщосхь, моуэ зэхыхьэ дахэхэм деж фІэкІа къасщтэркъым. Ар си лъэпкъым зэриІэужьыр, а лъэпкъым сэри сызэрыщыщыр, апхуэдэ фащэ сызэриІэм сригушхуэу, си щхьэр лъагэу ирисіэтрэ си пліэр захуэ ирисщіу сиіэщ. Гушхуэныгъэ къысхелъхьэ. Сэ къыздекіуэкіхэм зыгуэрым фащэ иригъэдыну щІэхъуэпсрэ темыгушхуэмэ, схузэф Іэк Іымк Іэ зыщ Іэзгъэкъуэнущ. Сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, ар зэрыфІыгъуэшхуэр си щхьэкІэ згъэунэхуа-

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдок І. (12+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщ-хьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщІредакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Адыгэ фащэр фіыуэ зылъагъу, ар дей Адыгэ Хасэмрэ «Адыгэ унэ» ты-щіэх-щіэхыурэ зи пкъым изылъхьэ куэнымрэ зэгъусэу схуадат си фащэр. адыгэ жыржы жыржэбхэмрэ я Иджы хуэдэу бжыхьэт ар япэу сипкъ куэнымрэ зэгъусэу схуадат си фащэр. Иджы хуэдэу бжьыхьэт ар япэу сипкъ щислъхьам, абдеж сэ зыхэсщіа гурыщіэр псалъэкіэ къэіуэтэгъуейщ. Абы ипэкіэ зы бостейми апхуэдэу сигу хигъэхъуатэкъым. Нэрымылъагъу мэгъу къару зэрыщыіэр а фащэр щыстіа-гъэху зыхызощіэ пкъыкіи псэкіи. Илъэс 200-м щіигъу ныбжь яізу абы кіэрылъ бгъэгуіулъымрэ бгырыпхым-рэ фащэгъэдахэ къудейкъым, атіэ лъэпкъ щіэинщ. Си анэшхуэм и нанэр илъэс 16 ныбжьым иту (и джэгу хыхьэгъуэ щыхъум) хурагъэщіауэ щытащ тіури. Дыщэмрэ дыжьынымрэ къыхэщІыкІа а фащэгъэдахэхэр зауэми гъаблэми къелащ, ар зыхъумахэр абы къыщі экіыну сомымрэ щі акхъуэ Іыхьэмрэ щыхуэныкъуа мызэ-мытіэу къахуихуагъэнщ, ауэ яхъумащ. Яхъумащ къэкіуэнум фіыкіэ щыгугъти.

Си фащэм и тхыдэр си деж къыщежьакъым, си дежи щиухынкъым, Тхьэм жиІэм!

ЩОМАХУЭ Залинэ.

щи, дэтхэнэ адыгэми къищІэну сыхуейщ. ЖЫГУЭ Иннэ, радиожурналист.

Нэгъуэщі ціыху сохъу

Ди адыгэ фащэр си псэм хэпщ ауэ хэтщ жысІэмэ, пцІы сыупсынукъым. Сэ «Кабардинка» къэрал академическэ ансамблым сыхэтщи, щІэх-щІэхыурэ ар щыстІагъэну Іэмал сиІэщ, щыстІагъэхукІи зыхэсщІэу нэгъуэщІ цІыху сохъу. Си гур псынщІэу къеуэу щ едзэ. Сызэрыадыгэр къэзыгъэлъагъуэ фащэм и къарур инщ. Си гъащіэм фащэр пэіэщіэу си нэгу къысхущіэгъыхьэркъым. Си пкъым хуэфІыпс фащэр зэрыщыстіагъэу, щхьэхуимыту си лъэр къафэм ирехьэжьэ. Ди унагъуэм адыгэ фащэм пщІэ лей щыхуащІ. Си щІалэ нэхъыжьри къэфакіуэ гупым хэтщи, абыи щіэх-щіэхыурэ фащэр щетіагъэ. Си щхьэгъусэми фащэ фІыуэ елъагъури, Адыгэ фащэм и махуэр унагъуэк э ди ма-

> ШЭДЖЫХЬЭЩІЭ (ЧЫЛ) Марианнэ, «Кабардинка» къэрал академическэ . ансамблым и къэфакlуэ пажэ.

Индексыр П 5894 ● Тиражыр 1.736 Заказыр №1983

ди хэщіапіэр 360030. Къэбэрдей-Балъкъэр Pecпубликэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщіанэ

Гур щыз ещІ

Адыгэ фащэ сиlэну куэд щlауэ се-хъуапсэрт. Псоми ящlэ фащэ къызыхуэтыншэу зэбгъэпэщын папщіэ сомыфі зэрытекІуадэр. Адыгэм и дунейм, абы и тхыдэм и Іэужь нэІурытыр, дэтхэнэ зы адыгэми хуэдэу, сэри сиІэну си нэ къыхуикІырт. Арати, сытегушхуэри тІэкІу тІэкІуурэ фащэм и пкъыгъуэхэр зэхуэсхьэсын щІэздзащ. ЩэкІыр къыщыхэсхым сыхэплъыхьащ, япэщІыкІэ адыгэ джанэр езгъэдри, ар зэјущіэ хэхахэм щыщыстіэгъэн щіэздзащ. Цейм и щэкіыр пасэрей щІыкІэў къэслъыхъуэрти, Хъурей Жаннэ ари къыздэІэпыкъури, къыхэсхаш. Апхуэдэурэ и нэхъыбэр зэхуэсхьэсащ, ауэ иджыри псомкІи сыкъызэгъэпэщауэ схужыІэнукъым. Аращ сыхуейху щІысхущымытІагъэри. Ауэ дапщэщи си хъуэпсапіэщ, икіи сфіэфіщ адыгэ фащэ ди ціыхухэм къащтэжыну. Адыгэм и гупсысэ, зэфіэкі, дуней гъэпсыкіэ куэд а фащэм епхауэ щытщ. ЗэрыжаІэщи, фащэ щыптІэгъа иужь, зэпіэзэрыту ущегъэт, уи Іэп-кълъэпкъкіи псэкіи зыкъуегъэщіэж, адыгэ лъэпкъым узэрыщыщым гушхуэныгъэ къыпхелъхьэ. Пасэ адыгэхэм я дунейм ухэту къыпщохъури, абыхэм уазэрыхуэфэщэным ухущокъу. Фащэ щыгъыу уэрамым кърикІуэу слъагъу дэтхэнэри зы щхьэкІэ нэхъ лъагэщ сэркІэ - ар адрей псоми къахолындыкі и зыіыгъыкіэкіи зыщІыкІэкІи. Гур щыз мэхъу апхуэдэ дакъикъэхэм

КЪЭБАРДЭ Астемыр, тхыдэдж.

Щыгъыным я нэхъ дахэр - укІытэщ

Иужьрей зэманым адыгэ фащэр цІыхухэм нэхъыбэу къызэращтэжам ущымыгуфіыкіынкіэ іэмал иіэкъым.

Сэ адыгэ хьэгъуэлІыгъуэхэр, гуфІэгъуэ зэхыхьэхэр щезгъэкІуэкІкІэ, фащэр е абы и пкъыгъуэхэр кІэрылъу да щыгъын сфіэфіу щызотіагъэ. Тыркум щыпсэу адыгэхэм адыгэбзэ, хабзэ егъэщІэнымкІэ дерсхэр ядыдогъэкІуэкІри, абыхэм Интернеткіэ сащепсалъэкіэ фащэ щызотіагъэ. Си ныбжьэгъухэм я хьэгъуэлІыгъуэм хьэшІэу (Іуэхутхьэбзэ гуэркІэ абдеж къыщысщымыгугъмэ) срагъэблагъэмэ, фащэкіэ фіэкіа сыкіуэркъым. Адыгэ фащэм цІыху Іэпкълъэпкъыр ехъуэж, и бгыр захуэ мэхъу, фащэр тыншу, къыумыхьэлъэкІыу щыпщыгъыфынур абы и жыпхъэм, щІыкІэ къигъэувым уитмэщ. ПсалъэкІэ схужыІэнукъым адыгэ фащэм къызит къарур зищІысымрэ абы и инагъымрэ, ауэ фащэм хуэфэщэну ущымытмэ, и дахагъэр мэкіуэд. Ар хэт щитіагъэми, моуэ гушхуэныгъэ къызэрыхилъхьэр плъагъуу, ціыхур и теплъэкіи зыщіыкіэкіи нэхъ дахэ мэхъу. Сэ хьэгъуэлІыгъуэ езгъэкІуэкІхэм куэдрэ сащыкіэльопль фащэр ціыхухэм зэращыгъми, ар зэмыкіу, абы имыгъэдахэ срихьэл акъым. Адыгэ фащэм зы ныкъусэныгъэщ ди зэманым иІэр - и уасэращ. Ар нэхъыбэм зрахьэнуи, щатІэгъэнуи къыщІэкІынт сомкІэ пэлъэщамэ.

Хуабжьу сыщІохъуэпс гуфІэгъуэ зэхыхьэхэм фащэкіэ псори екіуалізу слъагъуну. Ар махуэ къэс зэрыпхущымыгъэгъынур псоми дощіэ, абыкіэ ди щхьэ къыщіэдгъэпціэжыни щыіэкъым, ауэ махуэ лъапіэхэм абыкіэ узэхыхьэну фіыгъуэшхуэт. Адыгэ псалъэжьым зэрыжиlащи, «фащэм я нэхъ дахэр укlытэщ». Сыт тщыгъми сыт хуэдэ утыку дитми нэхъыщхьэр ар зыщыдмыгъэгъупщэнырш, дыкъызыхэкІам дахуэфащэў дыпсэунырщ.

ГЪЭСЭНЭ Кямран, джэгуакіуэ.

Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам,